זון אויפגאנג — 4.36.
זון אונטערגאנג — 8.31.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

זועטער:
אממילסטן קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 167. Winnipeg, Monday July 20, 1931.

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

מאנטאג ו׳ אב, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 27
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

היינט פעלקער קאָנפערענץ צו לייזן עקאָנאָמישן וועלט קריזיס

אנב-אורחא
פון מארק

די באזעלעה „טאקי״

א דראמע אין כמה אקטן, פון וועלכע פיר ניכן דא איבער בלויז עטלאכע

סצענע שפילט זיך אָפּ אין מוסטער־מעסע זאל, אין באזעל. די העלדן זיינען ציוניסטן מכל המינים און פון אלע לענדער. די שפראך, וועלכע ס׳איז אונז זייער שווער נאכצומאכן, איז „קאנגרעס דייטש״, א לשון אזא, וואס די אנטי־אידיישסטישע ציוניסטן זיי־נען זיכער, אז ס׳איז דייטש, און די דייטשן זיינען פונקט אזוי זיכער, אז ס׳איז אידיש.

1טער אקט.

רבי וויין (א איד וואס האלט זייער פון רבי וויין). — דר. ווייצמאן איז נא גוד. ענגלאנד איז נא גוד. נידער מיט! דאהאר! דאהן וויט! טו ה... (קלאפט טעפטאליש איבער טיש, צו מאכן א שטארקערן אינדרוק).

מזרחיסט.—איך זאג אינען: רבותי, אז ווייר זינד כמה וכמה מאלע אנ־טוישש נעווארדען פון דערן ווייצמאן. זייגע אפריכטיק טאוג אויף קאפארעס, ווי דער פאסוק זאגט . . . (ערעט מיט פסוקים. אמעריקאנער דרעעאנען קוקן ווי א האן אין בכי־אדם, און באמערקן אינענער צו צווייען: „הי איז איי גרייט נאי, ער ווייס וואס ער רעדט, יו נאו. ער איז סערטענלי נערעכט. — ער דערווייזט דאך פון פון דער ביבל).

רעוויזיאניסט (רעט מיט פייער און פלאם, און קלאפט אין טיש נאך שטארקער פון רבי וויין). — אינען אלע דרייען א ספארק. ניכן זיי אונז דו מאכט אין די הענט אריין, און ווייר ווערדען אינען ווייזן. וואס מען מוס אין דערלאנגען א קלאפ אין טיש, זאָ ווי איר זעט (גיט א טראסק איבער טיש). ווייר קאנען דו מלאכע, ווייר זינד די העלדן פון שכם, מיר קאנען דער־לאנגען א פעטס, טערעבעס, טערעבעס! ווייר האבען אינען אלעמען איר ארבי, מיט ווייצמאנען אינאיינעם, נידער מיט! דאנערוועטער! מאקראמענטאל! ברייוידיסטס (א איד מיט פיינע מאניערן, אבער ער קלאפט, אויב ניט אין טיש, אין מיט״ן פויסט פון האנט אריין. רעדט מיט זיכערקייט, ווי די גאנצע וועלט אין זיינע). — איך האָ־בע אינען אבער פריער געזאגט, יו נאו. ווען אינען פאלגן אונז, וואלטן מיר די צערעס אויסגעמידן, יו נאו. מיים פאר איי טשיינדיש, יו נאו.

אמעריקאנער סתם ציוניסט. — ווער עס האט די מאיע, האט די דייע. פרע־גען זי ביי מיר. איך וועל שאן אינען זאגען וואס צו טאן. פוירסט טינג — ווייצמאן מוז גיין: א גרינער איד, ער פארשטייט ניט קיין ביזנעס . . .

ראדיקאלער ציוניסט (גיט מיילבים, ניט פליישיק). — ווייצמאן מוז גיין, ווייצמאן מוז גיין.

(אלע כאפן אויף אין כאר: „ווייצ־מאן מוז גיין, ווייצמאן מוז גיין״. אר־בעטער פרובירן איבערשרייען: מוז ניט גיין״, אבער זייערע שטימען ווערן פארטרונקען. די רעוויזיאניסטן שרייר־ען באזונדערס הויך.

* * *

2טער אקט

דר. ווייצמאן (זיצט אין זיין חדר ביחוד, אין א נערוועזער שטימונג. פוף צייט צו צייט נייט אין זיך דורך אומ־ווייניק מאל סיידן נעהערט רעגירונגס מענטשן, און א געוועזענער סעקרעטאר פון פוב־דזשאב, אינדיע, איז באשטימט נעווא־רען צו זיין דער דירעקטאר פון דעם פאלעסטינער אנטווילקלונגס פראיעקט — לויט אן אפיציעלער דערקלערונג פון קאלאניעל אפיס.

לואיס פרענטש וועט דורכפירן דעם פלאן פאר לאנד אנטווילקלונג און לאנד באוועזונג אין ארץ־ישראל. לויט דעם פלאן וועלכער איז אויסגעארבעט גע־וואָרן פון דער עננגלישער רעגירונג פאר וועלכער ס׳איז אסיגנירט געוואָרן די לאנד אנאנסירטע צוועלף און האלב מיליאן דאלאר הלואה.

„סאקאלאוו איז דעוויזיאניסט״ — זאגט אן אראבישע צייטונג

ירושלים, יולי 20 (איטא).— די אראבישע צייטונג „פאלאסטין״ דער־קלערט היינט אז סאקאלאוו איז א רע־וויזיאניסט און רופט אויס: „אלא אליין ווייסט וואס וועט געשעען אין די קומענדיגע צוויי יאר״.

אין דער זעלבער אויסגאבע פון „פאַ־לעסטין״ ווערט פארעפנטלאכט אז אנ־דער ארטיקל וואו עס ווערט דערווייז אז ווייצמאן בלייבט דער אמת׳ער פי־דער פון דער צויוניסטישער באוועגונג.

רומענישע אידן אומרואיק צוליב באשטימונג פון אנטיסעמיטן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו „דאס אידישע וואָרט״ פון „איטא״)

בוקארעסט, יולי 20 (איטא).— די אידן פון גאנץ רומעניען זיינען באַ־אומרואיקט דורך דעם וואס ניקיפאָר־ראבו, אן אנטיסעמיטישער מיטגליד פון רומענישן פארלאמענט, איז באַ־שטימט געוואָרן פאר רעגירונגס אונטער־זוכער פון דער לאגע פון די פיערס אין בוקאָווינע. ווי אוגד מיט דער באַ־שטימונג פון דעם אנטיסעמיטישן דע־פוטאט וואלערין פאַפּ, אלץ מיניסטער פאר טראנסיל׳וואניע.

די אידישע פרעסע דרוקט אויס די מורא, אז ראבו וועט מעגלאך אויסנוצן זיין אמט צו פארשפריטן אנטיסעמי־טישע אינסטאציעס, און דאס זעלבע וועט נעמען פאַפּ׳ס טעמפּיקיים. — ווייל די לאַ־נע איז אין אומבאשטימטע אין די באַ־פעלקערונג איז זייער אומרואיק, אי־

500 נפשות אומנעקו־מען אין פארפלייצונג אין כינע

האנג־קאנג, כינע, יולי 19. — פינף הונדערט נפשות זיינען דערטרונקען נע־וואָרן און 5,000 זיינען פארבליבן אַן א דאך איבער׳ן קאָפּ ווי א רעוולטאט פון א טייפון. פיל פון דעם פארפלייצונג פון דעם מערב טייך אין דעם יאנקשאן געגנט, 150 מייל צפון פון קאנטאן.

א גרויסער טייך איז פארשירט גע־וואָרן פון דער פארפלייצונג. הילף א־רויסגעשיקט געוואָרן צו די שווער געטראפענע פון דער פארפלייצונג.

(::)

צו גאסט אין שטאט

מר. ש. קייראד, פון פארט ווייליאם, אנט., איז צו גאסט אין שטאט ביי זיי־נע קרובים מר. און מרס. נ. גאלדשטיין, 443 דאפערין עוועניו. ער וועט דא פארבריינגען 2 וואָכן.

דירעקטאָר פאר פאלעסטינער אנטוויקלונגס פאָנד באשטימט

לאנדאן, יולי 20. (איטא).— לואיס פרענטש, א צורוקגעצויגענער באאמט טער אין אינדיע רעגירונגס מענטשן, און א געוועזענער סעקרעטאר פון פוב־דזשאב, אינדיע, איז באשטימט געווא־רען צו זיין דער דירעקטאר פון דעם פאלעסטינער אנטווילקלונגס פראיעקט פון לאנד אפיציעלער דערקלערונג פון קאלאניעל אפיס.

לואיס פרענטש וועט דורכפירן דעם פלאן פאר לאנד אנטווילקלונג און לאנד באוועזונג אין ארץ־ישראל, לויט דעם פלאן וועלכער איז אויסגעארבעט גע־וואָרן פון דער עננגלישער רעגירונג פאר וועלכער ס׳איז אסיגנירט געוואָרן די לאנד אנאנסירטע צוועלף און האלב מיליאן דאלאר הלואה.

„סאקאלאוו איז דעוויזיאניסט״ — זאגט אן אראבישע צייטונג

ירושלים, יולי 20 (איטא).— די אראבישע צייטונג „פאלאסטין״ דער־קלערט היינט אז סאקאלאוו איז א רע־וויזיאניסט און רופט אויס: „אלא אליין ווייסט וואס וועט געשעען אין די קומענדיגע צוויי יאר״.

אין דער זעלבער אויסגאבע פון „פאַ־לעסטין״ ווערט פארעפנטלאכט אז אנ־דער ארטיקל וואו עס ווערט דערווייז אז ווייצמאן בלייבט דער אמת׳ער פי־דער פון דער צויוניסטישער באוועגונג.

קאנאדער פרויען צאָלן אין די שטאטן הויכן פרייז פאר קאנאדער געמאכטע קליידער און זיי מיינען אז זיי האנדלען מציאות

סטאטיסטיקער האבן אויסגערעכנט, אז קאנאדער פרויען קאנטראָליר 87 פראצענט פון אלע געקויפטע ארטיק־לען פאר דער היים און פאר דער פאַ־מיליע סיי דירעקט אדער אומדירעקט. די קאנאדער פרויען זיינען געוואָרן קלוגע קונים און דאך גיבן זיי אויס יערן יאר מיליאָנען דאלאר אויף קליי־דער אין אויסלאנד און זיי וויינסן ניט, אז א סך פון די דאזיקע קליידער זיי־נען געמאכט אין קאנאדע און זיי וואָל־טען עס דא געקאנט קויפן א סך ביי ליקער.

געוויסע קאנאדער פאבריקאנטן פון פרויען קליידער, זיידענע און וואָלענע, האבן לעצטנס געמאכט קאנטראקטן מיט א גרויסן געשעפט פון פרויען־קליידער אויף דער פינפטער עוועניו, אין ניו־יארק, און אין יענעם געשעפט וועלן פארקויפט קאנאדער געמאכטע גאַרמענטס.

א גרויסע קאנאדער פרויען האבן לעצטנס באזוכט ניו־יארק, און אריי־קומענדיק אין דער דאזיקער סטאד האָ־בען זיי זיך זייער פאראינטערעסירט פון דער דאזיקער גארמענטס. יעדע פרוי האט זיך איינגעקויפט קליידער פאר א גאנץ הויכן פרייז, אין פארנדיק צוריק קיין קאנאדע האבן זיי באצאָלט דעם אבער געוועזן העכסט צופרידן מיט דעם „באַרגען״ אויש פון פינפטער עוועניו, וואס זיי וועלן אריינפירן אין קאנאדע, האפנדיק אז זיי וועלן מאכן א רושם ערגיר־ניי־יארק.

וועגן זיי זיינען געקומען אהיים אין זיי האבן גענומען אויספאקן זייערע „אנערות״ האבן זיי אויסגעפונען אז זיי האבן געקויפט קאנאדער געמאכטע קליידער וואס זיי וואָלטן געקאנט קויפן פון אין קאנאדע פאר האלב געלט.

אזא פאל איז לעצטנס אויף פארגע־קומען מיט קאנאדער טוריסטן אין יאָ־שיידענע קליידער״ וואס מען קאן ניט קויפן אין קאנאדע״. אין וועגן זיי האבן זיך אנגעהויבן ארומקוקן, פארנדיק צו־ריק אהיים, האבן זיי דערזעען אז די „יאאפאנעזישע אנטיקלאך״ זיינען גע־מאכט געוואָרן אין קאנאדע. אין מען האט נאר ניט נעראפט פאר זוכן זיי טען יאפאן אין צאָל פאר זיי א העכערן פרייז.

פארטרעטער פון 7 פעלקער האלטן אָפּ קאָנפערענץ וועגן עקאָנאָ־מישער לאגע אין אייראָפּע

לאנדאן, יולי 20.— פארטרעטער פון זיבן פעלקער וועלן דא היינט אוונט אפהאלטן א קאנפערענץ וואו עס וועט מעגלאך באשטימט ווערן די ציקונפ־טיקע געשיכטע פון אייראָפּע און פון דער וועלט. ביי דער דאזיקער אינטער־נאציאנאלער באראטונג צווישן די פרע־מיער מיניסטארן, מיניסטארן פון אויסלענדישע ענינים און פינאנץ מי־ניסטארן פון די זיבן גרעסטע פעלקער אין דער וועלט ווערט געהאפט, אז עס וועט געלינגען ארויסצושלעפן דייטש־לאנד פון אירע איצטיקע עקאָנאָמישע שווערקייטן.

האג. ארטור הענדערסאן, בריטישער מיניסטער פון אויסלענדישע ענינים, האט געזאגט, אז אלצדינג גייט אז זיי־ער גוט, נאכדעם ווי אר האט באזוכט פאריז און ער האט געהאט געוויסע פריוואטע פארהאנדלונגען מיט פרעמיערמאן מאקדאנאלד וועט זיין פארזיצער.

(::)

דריי דער־הרג׳עט אין באן עקסידענט אין סאסקא־טשעוואן

סאסקאטון, יולי 19.— דריי מענער זיינען דער־הרג׳עט געוואָרן און צוויי אנדערע פארוואונדעט געוואָרן ווען א סי. ען. אר. פראכט צוג אין ארונטער פון דיי דעלסן אין יעלאו קריק, ארום וואקאוו, לעצטן פרייטאג. עס ווערט גע־זאגט, אז די דריי קרבנות האבן זיך אריינגע׳גנב׳עט אין די וואגאנען צו פאָרן פאר אומזיסט.

די דער־הרג׳עטע זיינען דזשיימס סטיפענסאן, פון באלדווארט, סאסק, און דזש. פריזן און וויליאם א. טהיסען, ביידע פון אבערדין, סאסק.

(::)

אָנגעקלאָגט אין פאר־זוך אויסצושווינדלען א פאספארט

וואנקאווער, ב. ק., יולי 20. — טא־קיטשי טאנאקא און סוראקי קאדזשימא אנדערע רעליגיעזע גרופן אלס מיטגליי־דער אין רעליגיעזע קאמיסיעס״, האט דער מעיאר, לויט דעם אפידייוויט, געענטר־דעלט ביי דער קאנאדער רעגירונג גע־בוירט סערטיפיקאטן.

טאנאקא איז א גוט באקאנטער לע־רער אין א יאפאנעזישער שול אין סטי־וועסטאן.

לויט די באוויין, האט קאדזשימא א בריף, אין דעם דאזיקן בריף ווערט דער שטאט ראט געבעטן צו געמען אין באראטונג דעם פאקט, אז ניט אלע ראַ־סען און גלויבונס זיינען גלייך אין די אויגן פון מעיאר.

מענשלאכער סקעלעט געפונען ארום פארט־ארטור

פארט־ארטור, אנט., יולי 20. — דער סקעלעט פון אן אומבאקאנט מאן, וועלכער איז וואַרשיינלאך טויט געווענען ניקסטנס צוויי יאר, איז אנטדעקט גע־וואָרן ארום פארטערזש קריק, אין סיב־לי טאונשיפ. די פראווינציעלע פאליציי געריינקט ניט פון א פאל, אז א מאן זאל האבן פארשוואונדן געוואָרן פאר דריי לעצטע צוויי יאר.

דזשיימס קראָן, א קאנדוקטאָר פון דער סי. ען. אר. וועלכער איז ארויסגע־מער פון דער „וועלקאם טעפסי״ פירטע אין דער האבן ביי אים צוגענומען צוויי דאלאר, פארשידענע קליינקייטן פון זיינע העשענען און אוטאמאביל. האבן זיי אים געגעבן 15 סענט פון זיין געלט אויף „פאר פעיר״, כדי ער זאל ניט דארפן גיין א ווייטער וועג אהיים.

לי אן, 231 קינג סט., האט געמאלדן דער פאליציי, אז זונטאג, צוויי אויינער פון דער פרעזידענט מיל, אויינער פון דער טריא האט אים דערלאנגט 15 סענט אז האט אים געזאגט: „עס, אם האסטו קאר אויסגעשאדדיגט״, און זיי זיינען אויסגעגאנגען פון דער אנטלאר־פעגעס קוויינטעט וועלן איצט ארומגע־זוכט.

(::)

ברים. קאָלומביא פיי־ערט 60 געבורטסטאג

וויקטאריא, ב. ק., יולי 20. — דער זעבציקסטער געבורטטאג פון בריטיש קאלומביא אלס א פראווינץ וואס איז פראקלאמירט געוואָרן דעם 20טן יולי, 1871, ווערט דא היינט געפייערט.

א גרויסער פאראד קומט דא היינט פאר. די נאסן זיינען פול מיט מענשן וועלכע זיינען געקומען אהער פון אנ־דערע פונקטן פון דער פראווינץ. וויק־טאריא איז אויף פול מיט טוריסטן פון די פאראייניקטע שטאטן.

נחום סאָקאָלאָוו וועט אין ניכן באזוכן פאראייניקטע שטאטן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו „דאס אידישע וואָרט״ פון „איטא״)

באזעל, יולי 20טן (איטא).— ס׳איז גאנץ מעגלאך, אז נחום סאקאלאוו, דער נייי־דערוויילטער פרעזידענט פון דער אלגעמיינער אויפגעבונג פון קאנגרעסיאנאלן אינטערנאציאנאל, וועט אויפגיין אפפארן אין די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע.

די פראגע איז דיסקוטירט געוואָרן דא נעבען, ווען די אמעריקאנער דע־לעגאטן האבן באזוכט א באראטונג מיט סאקאלאוון וועגן דער רייזע. די קאנ־פערענץ פון די אמעריקאנער דעלעגא־טען האט באשלאסן אז אזוי שנעל ווי זיי וועלן צוריקקומען זאָל זיי זיך בא־ראטן מיט דער אמעריקאנער ציוניס־טישער פרעגאניזאציע און מאכן אלע נויטיגע פארבאריטונגען פאר סאקא־לאוון באזוך.

די דעלעגאטן האבן דעם פרעזידענט פון פארזיצט אין באנדיין, דזשיימס דע ראטשילד, קאלענעל קיש, — ווי אויך פון צאלרייכע פראפעסאָרן אין רעגירונגס באאמטע.

(::)

שכירות פאר פוטערווארג אר־בעטערנס אין מאָנטרעאָל, אנאָנסירט

מאנטרעאל, יולי 20.— נוסטאוו פראגס, פארזיצער פון דער „וואוטענס מיניטומס וויירזיש באָרד״ פון דער פראָ־וינץ קוועבעק, האט לעצטנס אנאנ־סירט, אז פון דעם ערשטן סעפטעמ־בער, 1931, וועלן לערן־מייד־לאך אין דעם „פאר פרייר״ באקומען, אין מאנ־טרעאל אין אומגעגנט, זיבן דאלאר א וואָך אין דערפארענע ארבעטערס, אין דעם זעלבן פאר, וועלן באקומען 12.50 דאלאר א וואָך שכירות.

די דאזיקע ענדערונג אין שכירות פאר די פוטערווארכ ארבעטערס אין אנגעגומען געוואָרן ביי א פאראייניק־טער פארזאמלונג פון דער אינטערנעשא־נאל פוטערווארג ארבעטער יוניאן פון די פאראייניקטע שטאטן און קאנאדע, מיטגלידער פון דער באראד אין פאר־טשעדיגונג פון פוטערווארג מאנופעק־טשערערס.

3 פון די 5 אנטלאָפענע אינגלאך פון פראָווינץ. טורמע, ארעסטירט

דריי אינגלאך פון די פינף ארעס־טירטע וועלכע זיינען אנטלאפן לעצטן דאנערשטאג אנדערפרי פון דער אל־טער פראָוויניציעלער טורמע. זיינען נעכטן ביינאכט אויסגעשטאנען אין וויניפעג ביטש און זיי זיינען געבראכט געוואָרן אין וויניפעג. וואו זיי דערשיי־נען היינט ביי דאוואוועניל קאורט.

לויט דער פראָוויניציעלער פאליציי וועט דיי דאזיקע טריא גע׳משפט ווערן ניט בלויז דערפאר וואס זיי זיינען אנט־לאפן פון טורמע. נאר זיי האבן אויף זיך קלאגעס פאר רויבערי.

לויט דער אינפארמאציע וואס די פאליציי האט געקראגן האבן די יונגע ארעסטאנטן געקראגן ד׳ זעג פון אן אנדער אינגל, וועלכער האט עס צו זיי אריינגעשטעלט און מיט דער דאזיקער זעג האבן זיי באוויין איבערצושניידן די גראטעס און אנטלויפן.

אנטלויפנדיק פון טורמע זיינען זיי אוועק קיין באסעזשוז, נאכדעם קיין גרענד פאינט. סעלקירק און ענדלאך קיין וויניפעג ביטש.

שבת ביינאכט זיינען זיי געשלאפן אין א פראכט וואגאן, מאכנדיק זייערע בעטן פון קישעלאך און קארפעטס וואס זיי זאָלן האבן גע׳נגב׳עט פון אויטאמאביל, לויט א דערקלערונג פון דער פאליציי. זיי ווערן אויף באשולד־יקט, אז זיי האבן זיך אריינגעבראכט אין טאמפסאנס און ענדערסאנס סטאר אין די ביטש און טשיף פרענס מילאר. פון ווייניפעג ביטש, זיך דערוואוסט, אז א אינגל האט פרובירט צו פארקויפן א ווארן אין סיגארען אין ווייניפעג ביטש.

לויט דער אינפארמאציע וואס די פאליציי האט געקראגן האבן די יונגע ארעסטאנטן געקראגן די זעג פון אן אנדער אינגל, וועלכער האט עס צו זיי אריינגעשטעלט און מיט דער דאזיקער זעג האבן זיי באוויין איבערצושניידן די גראטעס און אנטלויפן.

אנטלויפנדיק פון טורמע זיינען זיי אוועק קיין באסעזשוז, נאכדעם קיין גרענד פאינט. סעלקירק און ענדלאך קיין וויניפעג ביטש.

שבת ביינאכט זיינען זיי געשלאפן אין א פראכט וואגאן, מאכנדיק זייערע בעטן פון קישעלאך און קארפעטס וואס זיי זאָלן האבן גע׳נגב׳עט פון אויטאמאביל, לויט א דערקלערונג פון דער פאליציי. זיי ווערן אויף באשולד־יקט, אז זיי האבן זיך אריינגעבראכט אין טאמפסאנס און ענדערסאנס סטאר

יונגע באנדיטן ווייזן ארויס „העפלאכקייט״ צו זייער קרבן

נאכדעם ווי דריי יונגע באנדיטן האָ־בען באראובט דעם כינעזישן איינגנט־מער פון דער „וועלקאם טעפסי״ פירטע אין דיי האבן ביי אים צוגענומען צוויי דאלאר, פארשידענע קליינקייטן פון זיינע העשענען און אוטאמאביל. האבן זיי אים געגעבן 15 סענט פון זיין געלט אויף „פאר פעיר״, כדי ער זאל ניט דארפן גיין א ווייטער וועג אהיים.

לי אן, 231 קינג סט., האט געמאלדן דער פאליציי, אז זונטאג, צוויי אויינער פון דער טריא האט אים דערלאנגט 15 סענט אז אים געגעבן אין אוטאמאביל, לויט א דערקלערונג פון דער פאליציי. זיי ווערן אויף באשולד־יקט, אז זיי האבן זיך אריינגעבראכט אין טאמפסאנס און ענדערסאנס סטאר אין די ביטש און טשיף פרענס מילאר. פון ווייניפעג ביטש, זיך דערוואוסט, אז א אינגל האט פרובירט צו פארקויפן א ווארן אין סיגארען אין ווייניפעג ביטש. די פאליציי האט געקראגן א באשרייבונג פון דער אינגל, וועלכער האט עס צו זיי אריינגעשטעלט מיט דער דאזיקער זעג.

די פאליציי האט אויסגעשטעלט א ווארן אויף דער אינגל, וועלכער האט אים אויסגעגעבן דעם דאזיקן בריף.

(::)

שכירות אין בי. סי. אינדוס־טריעס געפאלן אויף 18 מיליאָן דאלאר

וויקטאריא, ב. ק., יולי 20.— לויט א באריכט פון האנ. וו. א. מעקענזיי, ארבעטס מיניסטער, איז אין ברי־טיש קאלומביע אינדוסטריעס לעצטן יאר אויסגעגעבן א געווארן שכירות אויף ארום 18 מיליאן דאלאר וויינינקער, ווי אין יאר 1929, ווען עס איז אויסגע־צאלט געווארן 145 מיליאן, 120 טויז־ענט און 325 דאלאר.

לעצטן יאר איז אויסגעצאלט געווא־רען 127 מיליאן, 160 טויזנט און 467 דאלאר.

מעיאר פון לאס אנדזשעלעס באשולדיקט אין אנטיסעמיטיזם

לאס אנדזשעלעס, יולי 19 (איטא).— דער מעיאר פון לאס אנדזשעלעס, דזש. ס. פארסטער, וועלכער זאָל האבן צוגע־נעבן איידער ער איז דערווייל געווארן, אז ער איז געווען א מיטגליד פון קו־קלוקס קלען, איז עפנטלאך באשולדיקט געוואָרן אין האבן פאראויסגעזאָגט אז ער איז אן אנטיסעמיט.

אן אפידייוויט וועגן דעם איז איבער־געגעבן געוואָרן צום שטאט ראט. אין דעם אפידייוויט ווערט געבראכט אין ענטפער וואס דער מעיאר זאָל האבן גע־נעבן אויף דער פראגע פארוואס ער וועט ניט באשטימען קיין נענער אין גלייך פון דעם פאליציי דעפארטמענט.

„איך קאן ניט באשטימען קיין נענער אין דעם דאזיקן דעפארטמענט, פונקט ווי איך קאן ניט באשטימען קיין קאטאָ־ליק און קיין איד אדער א מיטגליד פון אנדערע רעליגיעזע גרופן אלס מיטגליי־דער אין רעליגיעזע קאמיסיעס״, האט דער מעיאר, לויט דעם אפידייוויט, געענטר־דעלט. — „אז א חוץ דעם האט איר מיך ניט געשטיצט אין די וואָל״, האט ער געזאגט.

דער אפידייוויט איז איבערגעגעבן געווארן צום שטאט ראט געבראכט מיט א בריף. אין דעם דאזיקן בריף ווערט דער שטאט ראט געבעטן צו נעמען אין באראטונג דעם פאקט, אז ניט אלע ראַ־סען און גלויבונס זיינען גלייך אין די אויגן פון מעיאר.

פעלקער פון דער וועלט האָבן לעצטן יאר אויסגעגעבן 4 ביל. און 198 מיליאָן דאל. אויף נאציאָנאלער פארטיידיקונג

די פאראייניקטע שטאטן האָבן אויסגעגעבן א זעקסטל פון דער גאנצער סומע — איז די ערשטע אויפ׳ן צעטל: סאָ־וועטן רוסלאנד איז די צווייטע; הונדערט מיליאָן דאָ־לאר אויסגעגעבן געוואָרן מע׳ר פון לעצטן יאר.

באסטאן, מאס., יולי 20.— די פעל־קער פון דער וועלט ריידן פון אנטוואָ־פענונג, האלטן אָפּ אנטוואָפענונגס קאנפערענצן, און מיט יעדן יאר באוואָ־פענען זיי זיך אלץ מער און מער.

די וועלטלאכע פרידנס „פאנדיישאן״ מעלדעט אז אין פארלויף פון דעם לעצטן פיסקאלן יאר, האבן די פעלקער פון דער וועלט אויסגעגעבן אויף נאציאָ־נאלער פארטיידיקונג די ריזיקע סו־מע פון פיר ביליאָן און 198 מיליאָן דאלאר.

די דאזיקע ציפערן וואס זיינען צו־זאמענגעשטעלט געוואָרן פון אינפאָר־מאציעס וואס זיינען צוגעשטעלט גע־וואָרן צו דער פעלקער ליגע פון זעכציק רעגירונגען, שטעלט מיט זיך פאר א פארגרעסערונג פון ארום הונדערט מי־ליאָן דאלאר, אין גרענלייך מיט דער אויסגעגעבענער סומע. פאר דעם עולאָ־בען צוועק, מיט א יאָר פריער.

57 פון די דאזיקע פעלקער וועלן זיין פארטראטן ביי דער אנטוואָפע־נונג קאנפערענץ וואס וועט אפנעהאלט־ען אין וועלט רוסלאנד פעברואר מאנאט.

די פאראייניקטע שטאטן האבן אין דער דאזיקן פארלויף יאר אויס־געגעבן אויף באוואָפענונג 707 מיליאָן, און 425 טויזנט דאלאר. דאס איז ארום איין זעקסטל פון דער אלגעמיינער אויסגעגעבענער סומע. אין איבער־שטיינט די אויסגעגעבענע סומע פון וועלכן עס איז אנדער לאנד. דער סאָ־וועטן פארבאנד האט אויסגעגעבן 578 מיליאָן און 943 טויזנט דאלאר, דאס איז די צווייטע גרעסטע סומע אויס־געגעבן אויף באוואָפענונג אין פארגלייך מיט די אנדערע פעלקער.

די דריטע קומט פראנקרייך מיט 466 מיליאָן און 980 טויזנט דאלאר, און גרויס בריטאניע איז די פערטע אויף צעטל מיט 465 מיליאָן און 225 טויזנט דאלאר.

די אנדערע גרעסערע מלוכה׳ס מיט גרויסע אויסגאבן אויף באוואָפענונגען זיינען: איטאליע, 248 מיליאָן; 946 טויזנט און 500 דאלאר; יאפאן, 236 מיליאָן, 861 טויזנט און 500 דאלאר; אינדיע, 211 מיליאָן, 587 טויזנט און 622 דאלאר; דייטשלאנד, 171 מיליאָן, 923 טויזנט און 40 דאלאר; שפאניע, 112 מיליאָן, 583 טויזנט און 300 דאלאר; כינע, 94 מיליאָן, 291 טויזנט און 650 דאלאר, און פוילן, 92 מיליאָן און 873 טויזנט דאלאר.

(::)

לואיס מאראָזניק וועט אנפירן הענדערסאָנס פארטיידיקונג

וועגן אלפרעד הענדערסאָן, 27 יאָר, אינדיאנער יענער, וועט דערשיינען אין סט. באניפייס פאליציי געריכט, מיט־וואָך, אויף דער קלאגע פון מאָרד פאר אייב לעווינסאָן, פוטערוואָרג סוחר פון קענאדא, אנט., וועלכער איז דערמאָר־דעט געוואָרן פראכטאָג דינסטאג, וועט ער פארטיידיקט ווערן פון אדוואָ־קאט לואיס ד. מאראזניק.

הענדערסאָן זיצט דערווייל איינגע־שפארט אין סט. באניפייס פאליציי סטאנציע. הענדערסאָן ווערט אויף אנ־קלאגט אין מאכן א פארזוך צו דער־מארדן דזש. ל. קאָוולאנד, טעקסי דרייי־ווער.

פאוופאנד, וועלכער איז געשאָסן גע־וואָרן אין זיין רעכטן ארם באלד נאכ־דעם ווי לעווינסאָן איז דערשאָסן גע־וואָרן אויף טויט, בעפינדט זיך אין סט. באניפייס האספיטאל.

פאָרטרעטער פון 7 פעלקער האלטן אָפּ קאָנפערענץ וועגן עקאָנאָ־מישער לאגע אין אייראָפּע

פראנצויזישע מיניסטארן, נעכטן ביי־נאכט אין דא אפיציעל אנאנסירט גע־וואָרן, אז היינט אוונט וועט דא אָפּגע־האלטן ווערן אזא קאנפערענץ. ביין נעכטן אוונט איז די געפלאנטע קאנ־פערענץ געווען ניט באשטימט, צוליב דער שטעלונג פון דער פראנצויזישער רעגירונג, וועלכע האט ניט איינגע־שטימט צו קומען צו דער קאנפערענץ סיידן עס זאָל מיט איר געמאכט ווערן א פרעלימינארער אנרימענט.

ביי דער דאזיקער קאנפערענץ, ווערט פארשטאנען, וועט פארהאנדלט ווערן די פראגע בלויז פון דעם עקאָנאָמישן קריזיס — איבערהויפט די פראגע וועגן דעם פינאנציעלן און עקאָנאָמישן קריי־זיס אין דייטשלאנד. אלע אנדערע פראבלעמען, וועגן אנטוואָפענונג, וועגן דעם יאנג פלאן און א. וו. וועלן ביי דער קאנפערענץ ניט פארהאנדלט ווערן.

דאס איז צום ערשטן מאָל, זינט דער גרויסער מלחמה, וואס אזא עקאָנאָמי־שע קאנפערענץ, וועגן אייראָפּע, ווערט היינט אפגעהאלטן.

ביי דער קאנפערענץ וועלן זיין פאר־טרעטער פון די פאראייניקטע שטאטן, גרויס בריטאניע, דייטשלאנד, פראנק־רייך, בעלגיע, איטאליע און יאפאן. פרעמיער ראמזיי מאקדאנאלד וועט זיין פארזיצער.

(::)

דריי מענער אנגעקלאגט אין פאר־זוך אויסצושווינדלען א פאספארט

וואנקאווער, ב. ק., יולי 20. — טא־קיטשי טאנאקא און סוראקי קאדזשימא אנדערע רעליגיעזע גרופן אלס מיטגליי־דער אין רעליגיעזע קאמיסיעס״, האט דער מעיאר, לויט דעם אפידייוויט, געענטר־דעלט ביי דער קאנאדער רעגירונג גע־בוירט סערטיפיקאטן.

טאנאקא איז א גוט באקאנטער לע־רער אין א יאפאנעזישער שול אין סטי־וועסטאן.

לויט די באוויין, האט קאדזשימא א בריף, אין דעם דאזיקן בריף ווערט דער שטאט ראט געבעטן צו נעמען אין באראטונג דעם פאקט, אז ניט אלע ראַ־סען און גלויבונס זיינען גלייך אין די אויגן פון מעיאר.

פארטיידיקונג פון דער וועלט האָבן אויסגעגעבן א זעקסטל פון דער גאנצער סומע — איז די ערשטע אויפ׳ן צעטל: סאָ־וועטן רוסלאנד איז די צווייטע; הונדערט מיליאָן דאָ־לאר אויסגעגעבן געוואָרן מע׳ר פון לעצטן יאר.

פארלויף פון דעם פיסקאלן יאר אויס־געגעבן אויף באוואָפענונג 707 מיליאָן, און 425 טויזנט דאלאר. דאס איז ארום איין זעקסטל פון דער אלגעמיינער אויסגעגעבענער סומע. אין איבער־שטיינט די אויסגעגעבענע סומע פון וועלכן עס איז אנדער לאנד. דער סאָ־וועטן פארבאנד האט אויסגעגעבן 578 מיליאָן און 943 טויזנט דאלאר, דאס איז די צווייטע גרעסטע סומע אויס־געגעבן אויף באוואָפענונג אין פארגלייך מיט די אנדערע פעלקער.

די דריטע קומט פראנקרייך מיט 466 מיליאָן און 980 טויזנט דאלאר, און גרויס בריטאניע איז די פערטע אויף צעטל מיט 465 מיליאָן און 225 טויזנט דאלאר.

די אנדערע גרעסערע מלוכה׳ס מיט גרויסע אויסגאבן אויף באוואָפענונגען זיינען: איטאליע, 248 מיליאָן; 946 טויזנט און 500 דאלאר; יאפאן, 236 מיליאָן, 861 טויזנט און 500 דאלאר; אינדיע, 211 מיליאָן, 587 טויזנט און 622 דאלאר; דייטשלאנד, 171 מיליאָן, 923 טויזנט און 40 דאלאר; שפאניע, 112 מיליאָן, 583 טויזנט און 300 דאלאר; כינע, 94 מיליאָן, 291 טויזנט און 650 דאלאר, און פוילן, 92 מיליאָן און 873 טויזנט דאלאר.

(::)

לואיס מאראָזניק וועט אנפירן הענדערסאָנס פארטיידיקונג

וועגן אלפרעד הענדערסאָן, 27 יאָר, אינדיאנער יענער, וועט דערשיינען אין סט. באניפייס פאליציי געריכט, מיט־וואָך, אויף דער קלאגע פון מאָרד פאר אייב לעווינסאָן, פוטערוואָרג סוחר פון קענאדא, אנט., וועלכער איז דערמאָר־דעט געוואָרן פראכטאָג דינסטאג, וועט ער פארטיידיקט ווערן פון אדוואָ־קאט לואיס ד. מאראזניק.

הענדערסאָן זיצט דערווייל איינגע־שפארט אין סט. באניפייס פאליציי סטאנציע. הענדערסאָן ווערט אויף אנ־קלאגט אין מאכן א פארזוך צו דער־מארדן דזש. ל. קאָוולאנד, טעקסי דרייי־ווער.

פאוופאנד, וועלכער איז געשאָסן גע־וואָרן אין זיין רעכטן ארם באלד נאכ־דעם ווי לעווינסאָן איז

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E,
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

פולער טעקסט פון דר. אדלער'ס רעדע

(ביי דער עפענונג פון זיצונג פון דער אידישער אגענטור).

באזעל, יולי 14 (איטא). — "די פליכט וואס איז געפאלן אויף מיר צו עפענען די צווייטע זיצונג פון דעם ראט פון דער אידישער אגענטור, איז נעקומען צוליב צוויי אומגליקלאכע סיבות. ביי דער ערשטער זיצונג פון אגענטור האט איך דערווייל געוואוינט לואי מאר־שאל אלס פארזיצער און לארד מעלי־בשעט אלס מיט־פארזיצער. די דאזיקע צוויי גרויסע פירע זיינען אין דער צווי־שען צייט נערופן געוואוָרן צו דער ישי־בה של מעלה. עס וועט אויף די שפּע־ט־רדיקע דיזונגען אפגעשאצט ווערן, וואס די דאזיקע צוויי פירער האבן אויפגעטאן. אבער איך מוז שוין איצט אין איינעגעס נאמען אויסדריקן דעם טיפן טרויער פאר דעם פארלוסט, וואס מיר האבן געליטן. איך שטיי דא איצט פאר אייך בלוין אלס א צייטווייליקער און ניט־פארדינטער נאכפאלגער פון די דאזיקע צוויי גרויסע אירן.

"ווען עס איז דעם 14טן אווגוסט, 1929, אונטערגעשריבן געוואָרן אין צור־יך די קאנסטיטוציע פון דער אידישער אגענטור, דאן האט קיינער ניט געהאט די אילוזיע, אז די דאזיקע ניי־געשעפע־נע פארבריי־טערטע אגענטור, האט אנ־נעפאנגען איר ארבעט אויף א רואיקן ים אבער עס איז געווען א שטארקע האַ־פענונג, אז עס איז עפּעס אויפגעטאן געוואָרן, וואס וועט זיין פון נוצן ניט בלויז פאר פאלעסטינע, נאר וועט פירן צו א פאראייניקונג פון די פארשפּרייטע קינדער פון הויז פון ישראל אין א ניי־טור און וועגער קערפּערשאפט. די גרויסע פארזאמלונג וואס איז פארגעקומען מיט צוויי יאר צוריק האט אויסגעשטעלט דעם פעגונג ביי די ניט־עטנטוואסטישע צווי־שען אונז, אז מענשן מיט פארשיידענע מיינונגען וועלן זיך פאראייניקן פארן אויפבוי פון א נאציאנאלער היים פאר אלע אידישע מענשן אין פאלעסטינע — אז אנשטאט זיך צו וידמען צו קאנ־סטרוקטיווער ארבעט, האבן זיי זעמוזט אנווענדן זייער ענערגיע, צו פארבאנ־דאשירן די וואונדן; עס איז געשאפן געוואָרן אן "עמיר־רדשענסקי פאנד", און דער פרייוויליקער אן ניכער אפּרוף צו דעם דאזיקן אפיל דארף בלויז אין זכרון אלס א באוויין פון די גוטע אינ־סטינקטן פון דעם אידישן פאלק איבער דער גאנצער וועלט.

"די אומרוהן אין אווגוסט 1929 האָ־בען געפירט צו נאך אנדערע טרויעריקע אנטוויקלונגען. אין מארס 1930 איז גע־קומען דער באריכט פון דער שארקא־מיסיע, נראד אין דער צייט, ווען דער אדמיניסטראטיווער קאמיטעט האט אפּגעהאלטן זיינע זיצונגען אין לאנדאן. נאך דעם איז נעקומען די אויספארשונג פון סער דזשאן סימפּסאן; דאן זיין באַ־ריכט און דער "ווייסער פאפּיר", די רע־זיגנאציע פון דעם פרעזידענט פון דער אידישער אגענטור, דר. חיים ווייצמאן, און פונ'ם פארזיצער פונ'ם אדמיניס־טראטיוון קאמיטעט, פעליקס וואַרבורג; די ווייטערדיקע פארהאנדלונגען בנוגע דעם ווייס פאפּיר; דער בריוו פון פרע־מיער מאקדאנאלד צו דר. ווייצמאנען און די פארהאנדלונגען בנוגע די אייג־שלעכיטן פון דעם פארגעשלאגענעם אנטווילקלונג פלאן.

"די דאזיקע אלע זאכן האבן אזוי אויסגעשעפּט די ענערגיע און אויפ־מערקזאמקייט פון אלע די, וועלכע זיי־נען נעשטאנען אין נאעענטער באריהרונג מיט דער ארבעט פון דער אגענטור, אז דאס, וואס עס האט באלד נעדארפט זיין די וויכטיקסטע ארבעט פון דער אידי־שער אגענטור — נעמלאך, דאס אר־גאניזירן אן איסארבעטן א קאנסט־רוקטיווע טעטיקייט אין פאלעסטינע — האט געמוזט אפּגעלייגט ווערן. איך האָפּ אז אין די קומענדיקע צוויי יאר וועלן מיר קענען מיט א רואיקן קאפּ דורכ־פירן די ארבעט און ארגאניזירן די אי־דישע אגענטור, דאס וואס מיר האבן ניט געקענט טאן אין די ביז־איצטיקע צוויי יאר.

די עקאָנאָמישע פּראָבלעמען

"די עקאָנאָמישע פּראָבלעמען, אין ספּעציעל די ענינים וואס האבן צו טאן מיט געלט־זאמלונגען און מיט'ן בוי־זשעט האבן אונז פארשאפט גרויס זאָרג און אויבערגעשען אין זיין פאראנט־וואָרטלאך פאר דעם בודזשעט אנפאנ־גערדיק דעם 1טן יאנוואר, 1930. אבער צוליב דעם וואס דאס פיסקאלע און בודזשעט יאר פון דער עקזעקוטיווע דעם ערשטן אקטאבער (ראש השנה), האט זיך געשאפן אין דעם בודזשעט א לאך פון דריי חדשים, וואס איז קיינ־מאל ניט אויסגעפילט געוואָרן.

"די אנערגיע אין אווגוסט 1929 האָ־בען געפירט צו נאך אנדערע טרויעריקע אנטוויקלונגען. אין מארס 1930 איז גע־קומען דער באריכט פון דער שארקא־מיסיע, נראד אין דער צייט, ווען דער אדמיניסטראטיווער קאמיטעט האט אפּגעהאלטן זיינע זיצונגען אין לאנדאן. נאך דעם איז נעקומען די אויספארשונג פון סער דזשאן סימפּסאן; דאן זיין באַ־ריכט און דער "ווייסער פאפּיר", די רע־זיגנאציע פון דעם פרעזידענט פון דער אידישער אגענטור, דר. חיים ווייצמאן, און פונ'ם פארזיצער פונ'ם אדמיניס־טראטיוון קאמיטעט, פעליקס וואַרבורג; די ווייטערדיקע פארהאנדלונגען בנוגע דעם ווייס פאפּיר; דער בריוו פון פרע־מיער מאקדאנאלד צו דר. ווייצמאנען און די פארהאנדלונגען בנוגע די אייג־שלעכיטן פון דעם פארגעשלאגענעם אנטווילקלונגס פלאן.

"די דאזיקע אלע זאכן האבן אזוי אויסגעשעפּט די ענערגיע און אויפ־מערקזאמקייט פון אלע די, וועלכע זיי־נען נעשטאנען אין נאעענטער באריהרונג מיט דער ארבעט פון דער אגענטור, אז דאס, וואס עס האט באלד נעדארפט זיין די וויכטיקסטע ארבעט פון דער אידי־שער אגענטור — נעמלאך, דאס אר־גאניזירן אן איסארבעטן א קאנסט־רוקטיווע טעטיקייט אין פאלעסטינע — האט געמוזט אפּגעלייגט ווערן. איך האָפּ אז אין די קומענדיקע צוויי יאר וועלן מיר קענען מיט א רואיקן קאפּ דורכ־פירן די ארבעט און ארגאניזירן די אי־דישע אגענטור, דאס וואס מיר האבן ניט געקענט טאן אין די ביז־איצטיקע צוויי יאר.

"יאנ'ן אייזיק די מיטגלידער פון דער דאזיקער פארזאמלונג, מיט צוויי יאר צוריק, זיינען נעקומען צו זייערע היי־מען, אין אנגעקומען די נייעס וועגן די ראצאנז און שחיטות אין פאלעסטינע; אין, אנשטאט זיך צו וידמען צו קאנ־סטרוקטיווער ארבעט, האבן זיי זעמוזט אנווענדן זייער ענערגיע, צו פארבאנ־דאשירן די וואונדן; עס איז געשאפן געוואָרן אן "עמיר־רדשענסקי פאנד", און דער פרייוויליקער אן ניכער אפּרוף צו דעם דאזיקן אפיל דארף בלויז אין זכרון אלס א באוויין פון די גוטע אינ־סטינקטן פון דעם אידישן פאלק איבער דער גאנצער וועלט.

"די אומרוהן אין אווגוסט 1929 האָ־בען געפירט צו נאך אנדערע טרויעריקע אנטווילקלונגען. אין מארס 1930 איז גע־קומען דער באריכט פון דער שארקא־מיסיע, נראד אין דער צייט, ווען דער אדמיניסטראטיווער קאמיטעט האט אפּגעהאלטן זיינע זיצונגען אין לאנדאן. נאך דעם איז נעקומען די אויספארשונג פון סער דזשאן סימפּסאן; דאן זיין באַ־ריכט און דער "ווייסער פאפּיר", די רע־זיגנאציע פון דעם פרעזידענט פון דער אידישער אגענטור, דר. חיים ווייצמאן, און פונ'ם פארזיצער פונ'ם אדמיניס־טראטיוון קאמיטעט, פעליקס וואַרבורג; די ווייטערדיקע פארהאנדלונגען בנוגע דעם ווייס פאפּיר; דער בריוו פון פרע־מיער מאקדאנאלד צו דר. ווייצמאנען און די פארהאנדלונגען בנוגע די אייג־שלעכיטן פון דעם פארגעשלאגענעם אנטווילקלונגס פלאן.

"די דאזיקע אלע זאכן האבן אזוי אויסגעשעפּט די ענערגיע און אויפ־מערקזאמקייט פון אלע די, וועלכע זיי־נען נעשטאנען אין נאעענטער באריהרונג מיט דער ארבעט פון דער אגענטור, אז דאס, וואס עס האט באלד נעדארפט זיין די וויכטיקסטע ארבעט פון דער אידי־שער אגענטור — נעמלאך, דאס אר־גאניזירן אן איסארבעטן א קאנסט־רוקטיווע טעטיקייט אין פאלעסטינע — האט געמוזט אפּגעלייגט ווערן. איך האָפּ אז אין די קומענדיקע צוויי יאר וועלן מיר קענען מיט א רואיקן קאפּ דורכ־פירן די ארבעט און ארגאניזירן די אי־דישע אגענטור, דאס וואס מיר האבן ניט געקענט טאן אין די ביז־איצטיקע צוויי יאר.

פּרעמיער בענעטס צוריקטריט

מען דארף האבן ניט וויינינקער מוט, און אפשר נאך מער, צו־ריקציען זיך ווען מען מאכט א פעלער, איידער צו האלטן זיך אן דעם פעלער מיט עקשנות. פּרעמיער בענעט, מוז מען צוגעבן, האט דעם דאזיקן מוט, און, אויב ער מאכט א פעלער אין דערפילט זיין טעות, האט ער ניט מורא צוריקציען זיך.

פּרעמיער בענעט, צוריקציענדיק די ענדערונגען אינ'ם הכנסה שטייער וואָס ער האט אנאנסירט אין זיין בודזשעט רעדע, דערקלערט זיין צוריקטריט דערמיט, וואָס זיינע קעגנער באנוצן זידמיט דעם צו אטאקירן אים פּערזענלאך, באהויפּטזעכליך, אז ער האט געזוכט צו באַ־פריינען זיך אליין פון זאָרן נאך 25 טויזנט דאלאר א יאר הכנסה שטייר ער און אויסצוהלפן זיינע ריי־כע פריינט. ער וויל, הייסט עס, אראָפּ־נעמען וועלכן ס'איז חשד פון זיך און ציט די ענדערונגען דערפאר צוריק.

באמת לאזט זיך אבער ניט גלויבן, אז א פּרעמיער מיניסטער זאָל צוריקציען א וויכטיקן מלוכה פלאן צוליב פּערזענלאכע מאָטיוון, ווי דער הויפּט פון דער דעיגרונג, מוז דער פּרעמיער מיניסטער אפּט דולדן אים פּערזענלאכע אטאקעס, און עס האָט דאך קיין זינען ניט אז זיי זאָלן אים אָפּשרעקן פון צו גיין אין זיין וועג און דורכפירן זיין פּאָליטיק

מיר נעמען דערפאר אָן, אז פּרעמיער בענעט וואָלט זיך וויינינ־קער אָפּגעשראָקן פון די פּערזענלאכע אטאקעס, ווען ער וואָלט ניט איינגע־זעען, אז די ענדערונגען אינ'ם הכנסה שטייער וואָס זיינען פארגעשלאָגן געוואָרן אין אים זיינען געווען א טעות. אפשר וואָלט ער לכתחילה איינ־געזעען דעם טעות, ווען ער וואָלט געהאט מער צייט צו באטראכטן די ענדערונגען. צוגעגרייט פון זיינעם א געהיליף אינם פינאנץ מיניסטעריום.

דער טעות איז געווען — אין אזא שווערער צייט פארלייכטערן די שטייערן פון די גאר רייכע. ארויפלייגענדיק א גרעסערע לאסט אויף די וויינינקער פארמעגלאכע. דעם איז דאָך געווען די הויפּט אורזאך, פארוואס דער בודזשעט זיינער איז באצייכנט געוואָרן פון זיינע קעג־נער ווי "דעם רייכן מאנס בודזשעט".

און אויב פּרעמיער בענעט האָט דעם ענין ניט גענוי באטראכט פריער און האָט אזא קעמאכט אזא פעלער, איז שולדיק אין דעם דאָס, וואָס ער איז באלעסטיקט מיט צופיל ארבעט. און האָט ניט גענוג צייט אָפּצוגעבן זיך מיט די דעטאלן פון אזא וויכטיקן דעפּארטמענט, ווי דער פינאנצעילער. עס וואָלט פאר אים געווען א סך גלייכער, ווען ער באַ־פריינט זיך פון דעם דעפּארטמענט, באשטימענדיק א פינאנץ־מיניסטער.

דעפּאָרטאַציע פון בריטישע אימיגראַנטן

אין טעאָריע איז קאנאדע אפן פאר ברטישע אימיגראנטן. אין פּראקטיק זיינען די טויערן פון לאנד פאר זיי ברייט אָפן — אויף צוריק אונזער אימיגראציע דעפּארטמענט, ווי דער איינגראציע מי־סיעמער האָט עס אליין דערקלערט (און, דאכט זיך, מיט שטאָלץ), שטריינגט אָן זיינע וויכטיקסטע כחות אויף דער "שווערער" ארבעט צוריקצוהאלטן אימיגראנטן פון צו קומען אין לאנד. ער איז אבער אויך אן "עמיגראציע" דעפּארטמענט, און גיט איין א סך געלט אין ענערגיע אויף — דעפּאָרטאציעס.

גיט־בריטישע אימיגראנטן, נאָכדעם ווי זיי ווערן נאטוראלי־זירט, גייען ארויס פון זיין רשות. און מען קען קיין זיי מער ניט דעפּאָרטירן. דערפאר אבער האָט דער דעפּארטמענט א פרייע האנט בנוגע בריטי־שע אימיגראנטן. וועלכע, ווי בריטישע בירגער, דארפן זיך דאָ קיינמאָל ניט נאטוראליזירן אין קאנען דערפאר — צו יעדער צייט דעפּארטירט ווערן...

דער דעפּארטמענט האָט גיט אויסגענוצט די געלעגנהייט. פאר די ערשטע זעקס חדשים פון דעם יאר האָט ער דעפּארטירט 1,151 בר־י־טישע אימיגראנטן!

שלעכטע צייטן? אבער אין אויסטראליע און אין דרום אפריקע איז די לאנגע זיכער ניט בעסער ווי אין קאנאדע. אין דאָך האָט די צאָל דעפּארטאציעס אין יענע לענדער פאר דער זעלבער צייט דערגרייכט בלויז צו עטלאכע צענדליק...

א שיינע נאמען מאכט אונזער אימיגראציע דעפּארטמענט פאר קאנאדע, ניטאָ וואס צו ריידן!

זינדיק בלוט

(פארזעצונג)

— איז ער טויט — ניטא מער זענבערג . . .

— ניטא מער . . . . אומגעקומ־ען האט נעקראגן דאס, וואס ער האָט פארדינט...

— און איך וועל זיין פריי?

— נעווים . . .

ווידער האָט שוועסטער און דער זיך ארומגענומען, זיך ווידער קושט און געהאלטן.

פון סעמ'ס אויגן האָט זיך דאס ניי א נאס געטאן טרערן. ווי זיינען אין אים געווען טרערן אויך האָט זיך צעוויינט. אבער דאס געווען א געוויין פון גליק. דאס נאָך געווען די ערשטע טרערן פרייד.

איצט איז פאר נאָר'ן געבליבן איין אויפגאבע: אויסצוגעפינען עס איז דער אנענט, וואס האָט ארבעט האנט אין האנט מיט ר' בערגן. דאס איז געווען פאר אים טיק צוליב צוויי זאכן: ערשטנס אויסצוגעפינען ווער עס פאר־ראט אביבעריקע אגענטן און דעטעקט צוויי־נטנס, און דאס איז געווען דע־פינען ווער עס האָט זיך אליין בערגן. דאס איז געווען פאר אים אנענטן און דעטעקטיוון, און דאס איז געווען דע־טעקטיוון, און דאס איז געווען דע־טעקטיוון: אין דאס איז געווען דער קר — כדי יענער זאָל זיך אליין ריה זיין אז דאס האָט ער אריב־ר'טראגן אויפן בערגן רעווערבערגס רעוואלווער. סעמ'ען איז קעשענע. כאטש מען שוין אין קעשענע. דאך האָט מען נים געדארפט אנ־באוויין.

—אבער ווי אזוי אנטדעקט ווי? — ווען ער האָט זיך דאך געוואָרנט הערט צו דעם געשפּרעך וואָס ר בערג האָט געפירט מיט ענין, האָ־בליין געהערט דעם נאמען ניי ער ווייסט ניט אז עס זאָל זיך נען אן אנגעט מיט אזא נאמען.

ער האָט זיך דאך געוואָרנט דעם שעף פון די פּאָליציסטן אויס.

דאָקטוירים

ORDER

דענטיסטן

ORDER

דר. ס. דוש, בערמאַן, 834 אפיס שטונ

דר. דוש, ברענער, 402 אפיס שטונ

דר. א. גוטמאַן, 714 טאר בילדינג, 283 אפיס שטונדן: 10—12

דר. ס. דשואוויש, 404 באַ שטונדן: 11—12 3H

דר. וו. הערשפילד, 576 אפיס שטונ

דר. כ. א. וויקטאָר, קאר אפיס שט

דר. י. פּערלמאַן, 291 באַ אפיס שט

דר. ס. קאָבריינסקי, אויבן אפיס שט

דר. סעם דאַרין, ראיאל ב

דר. דאָנ. ראָזענבערג, 402 אפיס שטונדן: 10—12

דר. א. ל. שוכין, אפיס: בענק אף קאנ רעזידענ

אויגן, א

דר. י. ה. בעקמאַן, 613 ב

דר. ד. מ. דושענאה, 0-2

קינד

דר. ה. מעדאָוויי, 904 באַיד בלרד. 3

דר. דושא. ה. שאפּירא, שטונדן: 3 A

דר. ס. דוש. בערמאַן, 834 אפיס שטונ

דר. א. גוטמאַן, 714 טאר בילדינג, 283 אפיס שטונדן: 10—12

דר. ס. דשואוויש, 404 באַ שטונדן: 11—12 3H

דר. וו. הערשפילד, 576 אפיס שטונ

דר. כ. א. וויקטאָר, קאר אפיס שט

דר. י. פּערלמאַן, 291 באַ אפיס שט

דר. ס. קאָבריינסקי, אויבן אפיס שט

דר. סעם דאַרין, ראיאל ב

דר. ד. מ. דושענאה, 0-2

דר. ה. מעדאָוויי, 904 באַיד בלרד. 3

דר. דושא. ה. שאפּירא, שטונדן: 3 A

דר. ס. שוכין, אפיס: בענק אף קאנ רעזידענ

דר. י. כן עזרא, ב.א. 2½

דר. מ. ברענמאַן, סט. 1

דר. ס. טשורטשיל, סוויט L

די קייט

(פעליעטאָן)

פון משה חייקעל'ס

די מעשה, וואס איך גיי אייך דאָ דערציילן, האָב איך געהערט פון מיין שכן, אָן אויב דו קומסט אייך דאָ אויס עפּעס קשה, בין איך אסור עפּעס שולדיק וויל ווי געזאגט, איך האָב די מעשה נעערט פון מיין שכן. חלילה ניט אויסגעטראכט.

נאר דאס הארץ זאגט מיר, אז עס וועט אייך אין דער דאזיקער מעשה קיין זאך ניט פארקומען קשה, מחמת עס ליינט זיך אויפ'ן שכל. וואָרום אויך וועל דאָך אייך ניט גיין דערציילן א מעשה וואס ליינט זיך נ י ט אויפן שכל.

און די מעשה איז א מעשה וועגן א קייט, וואס האָט ניט קיין אנהויב און האָט ניט קיין סוף.

אזוי־לאָנג, דערציילט מיין שכן, וועלכער איז א גרויס געשעפט, אנומעלטן, האָט א פּאָר וואָכן צוריק, האָט דער באלעבאס אים אריינגערופן צו זיך אין אפיס און ער האָט צו אים געזאגט בזה הלשון:

— זיי וויסן, מיין ליבער, אז צייטן זיינען שלעכט, ביזנעס נייען מיט'ן קאפּ אראָפּ.

— איז דער שכן מיינער, ווי דער שטיינער איז, געוואָרן בלאס און דער שראָקן. דאָס הארץ האָט אים באלד געזאגט מיט וואס דער שמועס וועט זיך איסלאָזן.

דער באלעבאס האָט דערווייל א בלאָז געטאָן א וואָלקן רויך פון זיין סיגאר און ער האָט פארגעזעצט:

— האָב איך דיר געוואָלט זאָגן, מיין ליבער, אז צוליב דעם אלעמען בין איך געצוואונגען, זי . . . דו פאר־מיין.

— איז מיין שכן געוואָרן נאָך בלאסער, און ער האָט געזאגט:

— נו, מיילא . . . אז מען מוז . . . איז דאָך ניט שייך — נאר איין זאך וועל איך אייך בעטן . . .

— דאנקען? — פרעגט דער באלעבאס.

מאכט דער שכן:

— איר זאָלט שניידן מיט רחמ־נות . . .

מיילא, צו דער באלעבאס האָט נע־שניטן מיט רחמנות אדער אָן רחמנות, דאָס איז אונז ניט נוגע. דער עיקר איז, אז ער האָט געשניטן.

איז דער שכן מיינער, ווי איר קאָנט זיך אליין פארשטעלן, געקומען יענעם טאָג זייער אָן אויטעקער אחיים. פרעגט אים דאָס ווייב:

— וואָס איז מיין טייערער, גע־שעען?

— דערציילט ער איר אזוי, און אזוי: צייטן זיינען שלעכט, ביזנעס זיינען געשלאָגענען. און דערביבר . . .

ווערט דאָס ווייבל ווי ווי דאָס קלייד וואָס זי טראָגט אויפן לייב און דאָס הארץ קלאפּט איר. זי ווייסט שוין מיט וואָס דאָס געשעפט.

בקיצור — זאָגט זי — צי ניט זי נשמה, זאָג שוין, ווי גרויס איז דער שניט.

זאָגט ער איר. און ער ליינט צו:

— דערביבר מיין טייערע וועסטו מוזן אביסעלע שפּאָרן. דו וועסט מו־זען אביסעלע פארגן. וואָרום זו זעסט דאָך אום אויף דער וועלט טוט זיך... עס איז שלעכט.

האָט דאָס ווייבל, נעבאָך, אויסגע־וויינט א פּאָר טרערן. עס איז זאָגט זי, אודאי ניט גוט. און פון וואָס זאָל זי שפּאָרן, און פון וואָס זאָל זי קאר־גען? נאָר וואָס וועט העלפן דאָס רע־דען? עס איז דאָך זאָגט זי, אן אומגלוק וואָס האָט געטראָפן יעדן גלייך...

איז דערביבער און דערפאר, זאָגט דאָס ווייבל, וועט זי מוזן עפּעס טאָן, פון עפּעס שפּאָרן, פון עפּעס קאָרגן, כאטש דערווייל וויינט זי ניט פון וואָס אין וויינט ניט ווי אזוי.

אין אויף מאָרגן, גלייך נאָכדעם ווי דער מאן אירער, דאָס הייסט דער שכן מיינער, איז אוועק צו דער אר־בעט, האָט דאָס ווייבל אויפגע־שטעמעט ביי איר אפילו אן אויינגעק־סענט. אבער וואָס זאָל זי נעבאָך, טאָן, דאָס ווייבל? אז מען רייסט ביי איר, מוז זי דאָך רייסן ביי יענעם, וואָס, ניט אזוי?

אז זי האָט געגומען טענה'ן צו דער שווארצער דינסט מיט איידעלע ווער־טער:

— פארשטייסט, מיימי . . . צייטן זיינען שלעכט . . . ביזנעס זיינען גע־שלאָגן . . . מענשן גייען ארום אז אר־בעט . . . האָט דער באלעבאס . . . איך מיין, ניט דיין באלעבאס, נאר דיין באלעבאס'עס באלעבאס . . . דו פארשטייסט . . . יענער, איך דער פאבריק . . . "די ביג נאי" . . . גע־שניטן מיין מאנ'ס וויידושעס . . . . אז, פארשטייסט . . . דערביבער, יו נאו . . . . האָט מיין מאן געשניטן מ י י נ ע ווידושעס . . . מוז איך דאָך, פארשטייסט, מיימי, שליידן ד י י נ ע ווידושעס . . .

"עס איז נאטירלאך, אז אונזערע טע־טיקייטן אין פארלויף פון דר לעצטע צוויי יאר האבן אומאפּהענגיק פון אומאל אומאפּהענגיק פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, (איי־ניקע מאל האָט פאסירט, אז עס זיינען ציונעשטעלט געווארן באזונדערע מעמא־דאנדומס און רעפּארטס צו דער מאנ־דאטן קאמיסיע פון דער פעלקערליגע), ווען מיר נעמען דאס אלעס אין אנ־באטראכט, דאן מוזן מיר איינזעען, אז מיר קענען, ניט ווייטער אזוי אנגיין, אויב מיר ווילן אויסמיידן סכסוכים. נעמענדיק אין באטראכט די שווערי־קייטן, וואס זיינען צו דערווארטן פון דרויסן וואלט עס געווען בארואיגנד דאס, אז דער אידי־שער אגענטור אין אמעריקע, מיר זייט־נען נעשטאנען כסדר אין פארבינדונג דורך טעלעפאן, דורך קייבל און דורך בריוו, אין מיר טראגן עצאמען מיט אים די פולע פאראנטוואָרטלאכקייט פאר דעם רעזולטאט, וואס אין אויס־ענדריקע געוואָרן אין דעם בריוו פון פרעמיער מאקדאנאלד, וואס איך פער־זענדליך, האלט פאר א זייער נעשיקט ריצוני פון א גרויס פאלק פון דעם, וואס מיר האלטן פאר א ערנסטע פאר־לעענונג.

דער אויפבוי פון דער נאציאָ־נאלער היים

"איך האלט אויך, אז מיר דארפן זיך קלאר מאכן וועגן דעם אופן פון אויפבוי פון דער נאציאָנאלער היים אונטער דעם מאנדאט. עס זיינען אנ־נענאנען א סך דיסקוסיעס וועגן דעם, ווען עס איז איינגעשלאָגן אזוינס א נאציאָנאלע היים. איר וויל ניט פאר־שלאגן א נייע דעפיניציע; דיי דעפיני־ציע איז געגעבן געווארן אין דעם "ווייס־ן פאפּיר" פון 1922, און די דאזי־קע דעפיניציע איז דאמאלט אנגענומען געווארן דורך דער צייטונגס־טישע אר־גאניזאציע. זי לייענט זיך דאָ ווי פאָלגט.

"ווען מען פרעגט, וואָס עס מיינט די אנטוויקלונג פון דער אידישער נאציאָנאלער היים אין פאלעסטינע, דאן קאן געגענטפערט ווערן, אז דאס איז ניט אן ארויפצוגיסן פון א אידישער נאציאָנאליטעט אויף א באפעלקערונג אין פאלעסטינע אלס א נאנצע. נאר עס מיינט די ווי־טערדיקע אנטוויקלונג פון דער איצ־טיקער אידישער קהלה אין פאלעס־טינע, מיט דער הילף פון די אירן אין די אנדערע טיילן פון דער וועלט, מיט וועלכן דאס אויזדרוק אין אנטער, אויב מען נעמט אין באטראכט דאס אויזדרוק אין דער אידישער אגענטור, מיר זיינען ניט דאס אויזדרוק אין אנדערע אגענטן, אז דאס דארף זיין אויסגעשפּילט אין דער אידישער אגענטור, דאס דארף זיין אויסגעשפּילט אין דער אידישער אגענטור, אז

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע :: ::

פון א. ר.

(פארזעצונג)

— איז ער טויט — ניטא מער ראזענבערג . . .

— ניטא מער . . . . אומגעקומען... האט געקראגן דאס, וואס ער האט כשר פארדינט...

— און איך וועל זיין פריי ?

— געוויס . . .

ווידער האבן שוועסטער און ברוי־דער זיך ארומגענומען, זיך ווידער גע־קושט און געהאלטן.

פון סעמ'ס אויגן האבן זיך אויף דאס ניי א נאס געטאן טרערן. ווידער זיינען אים אים געווען טרערן און ער האט זיך צעוויינט. אבער דאס איז געווען א געוויין פון גליק. דאס זיי־נען געווען די ערשטע טרערן פון פרייד.

איצט איז פאר גאלד'ן געבליבן נאך איין אויסגאבע : אויסצוגעפינען ווער עס איז דער אגענט, וואס האט גע־ארבעט האנט אין האנט מיט ראזענ־בערגן. דאס איז געווען פאר אים ווייב־טיק צוליב צוויי זאכן : ערשטנס כדי אויסצוגעפינען ווער עס פאראט די איבעריקע אגענטן און דעטעקטיוון; צווייטנס, און דאס איז געווען דער ערי־פינען ווער עס פאראט די איבעריקע אגענטן און דעטעקטיוון, און צווייר־טענס : און דאס איז געווען דער עיי־קר — כדי יענער זאל זיך אליין מו־דה זיין אז דאס האט ער אריבערגע־טראגן ראזענבערגס רעוואלווער צו סעמ'ען אין קעשענע, כאטש מען האט שוין צו דעם ניט נעדארפט אנקומען — דאך האט ער עס געוואלט קלארער באווייזן.

—אבער ווי אזוי אנטדעקט מען עס ? ווען ער האט זיך אונטערגע־הערט צו דעם געשפרעך וואס ראזענ־בערג האט געפירט מיט ענין, האט מע בלויז געהערט דעם נאמען בוריק ? ער ווייסט ניט אז מען זאל זיך געפי־נען אן אגענט מיט אזא נאמען.

ער האט זיך דאן געווענדעט צו דעם שעף פון די פאליציסן און ער האט געפרעגט :

— ווייסט איר פון אן אגענט וואס הייסט בוריק ?

— בוריק ? אזא אגענט אין ביי אונז ניטא.

— ניטא ביי אונז אזעלכער וואס רופט זיך מיט אזא צונאמען ?

— איך האב אזא נאמען ניט גע־הערט.

— עס זעט אויס אז דאס איז א פיקטיווער נאמען ?

— ווארשיינלאך.

—איז ווי אזוי דערוויסט מען זיך דאס ?

— וואס דערוויסן ?

— ווער עס רופט זיך מיט דעם נאמען ?

— איך ווייס נישט . . .

גאלד האט זיך פארטראכט און ער האט געמורמלט :

— אבער איר מוזט אים דאך גע־פינען . . . מיר מוזן דעם מאן פאקן . . . ניין, ער וועט זיך פון מיינע הענט ניט ארויסדרייען . . .

— וואס זשע רעכנט איר צו טאן ?

גאלד איז געבליבן שטיין פאר־טראכט. און אזוי שטיענדיק האט ער צוגעטראכט א פלאן און ער האט זיך געווענדעט צום שעף :

— אלריים, איך וועל אים פאקן, אבער איך פארלאנג פון אייך איין זאך: רופט צענויף אלע אגענטן אויף מארגן אין דער פרי. א י ר וועט כלומרשט זיך דורכרייבן מיט זיי וועגן דיינערע פליכטן. און דאן — וועל איך שוין וויסן וואס צו טאן.

— אלריים.

דעם זעלבן טאג האט דער שעף פון דער פאליציי ארויסגעגעבן א באַ־פעל צו אלע אגענטן און אנגעשטעל־טע אין פאליציי דעפארטמענט אז זיי זאלן זיך מארגן אינדערפרי אומ־באריינט מעלדן אין אפיס וועגן א וויכטיקער זאך.

אזוי איז טאקע געווען.

צו דער באשטימטער שעה זיינען זיך צענויפגעקומען אלע אגענטן דע־טעקטיוון און אנגעשטעלטע. ווען אלע האט אים דערציילט ווען און ער האט געפרעגט :

— ווייסט איר פון אן אגענט וואס הייסט בוריק ?

— בוריק ? אזא אגענט אין ביי אונז ניטא.

— ניטא ביי אונז אזעלכער וואס רופט זיך מיט אזא צונאמען ?

— איך האב אזא נאמען ניט גע־הערט.

— עס זעט אויס אז דאס איז א פיקטיווער נאמען ?

— ווארשיינלאך.

—איז ווי אזוי דערוויסט מען זיך דאס ?

— וואס דערוויסן ?

— ווער עס רופט זיך מיט דעם נאמען ?

— איך ווייס נישט . . .

גאלד האט זיך פארטראכט און ער האט געמורמלט :

— אבער איר מוזט אים דאך גע־פינען . . . מיר מוזן דעם מאן פאקן . . . ניין, ער וועט זיך פון מיינע הענט ניט ארויסדרייען . . .

— וואס זשע רעכנט איר צו טאן ?

גאלד איז געבליבן שטיין פאר־טראכט. און אזוי שטיענדיק האט ער צוגעטראכט א פלאן און ער האט זיך געווענדעט צום שעף :

— אלריים, איך וועל אים פאקן, אבער איך פארלאנג פון אייך איין זאך: רופט צענויף אלע אגענטן אויף מארגן אין דער פרי. א י ר וועט כלומרשט זיך דורכרייבן מיט זיי וועגן דיינערע פליכטן. און דאן — וועל איך שוין וויסן וואס צו טאן.

— אלריים.

דעם זעלבן טאג האט דער שעף פון דער פאליציי ארויסגעגעבן א באַ־פעל צו אלע אגענטן און אנגעשטעל־טע אין פאליציי דעפארטמענט אז זיי זאלן זיך מארגן אינדערפרי אומ־באריינט מעלדן אין אפיס וועגן א וויכטיקער זאך.

אזוי איז טאקע געווען.

צו דער באשטימטער שעה זיינען זיך צענויפגעקומען אלע אגענטן דע־טעקטיוון און אנגעשטעלטע. ווען אלע זיינען שוין דארט געווען, און קיין איי־נער פון זיי האט ניט געפעלט, האט זיך דער שעף געווענדעט צו זיי מיט א רעדע. ער האט גערעדט פון דעם, וואס אין דער לעצטער צייט זיינען פאראן א סך פארברעכער אין שטאט, וואס מען איז נישט זיכער, אז די גע־זעצן פון לאנד וועלן אפגעהיט. ער האט געגעבן אנצוהערן, אז די אנגע־שטעלטע פארנאכלעסיקן זייערע פליכ־טען.

ער האט געבראכט באווייזע וועגן די לעצטע געשעענישן אין שטאט, און אזוי ריידנדיק האט ער אויף א ווייל אויפגעהערט צו ריידן און ער האט גע־נומען ארויסקוקן אין פאפירן, כדי אויסצורעכענען די לעצטע פאקן.

אלע זיינען געשטאנען שטיל. האר־בען מיט אויפמערקזאמקייט און ערנסט געווארט, און מיט אמאל האט זיך דערהערט א געשריי :

— בוריק !

דאס האט גאלד א געשריי געטאן שטייענדיק הינטער די פלייצעס פון די צוהערער.

ער האט אגענט וואס האט געהאט דעם צונאמען, האט אינסטיקטיוו א איטער געטאן און ער האט זיך גלייך אומ־געקוקט. דאן האט ער זיך גלייך גע־כאפט וואס ער האט אפגעטאן און ער האט צוריק אויסגעגלייכט זיין קאפ, נאר ער איז געווארן שטארק בלייך.

גאלד איז צו אים צוגעגאנגען גאר נאענט, האט אים שארף אריינגעקוקט אין די אויגן און ער האט געזאגט :

— די ביזט בוריק !

דער אגענט האט זיך א ווייל פאר־לוירן, ער האט געפינטלט מיט די אויי־גען און ער איז געשטאנען ווי פאר־שטארט. אבער באלד איז ער צו זיך געקומען און ער האט געפרעגט מיט וואונדער :

— וואס בין איך ? ווער בין איך?

— בוריק, זייט זיך מודה, מיר ווייס סעו אלעס.

— ווער בין איך ?

— מודה זיין ? וואס הייסט ? אנטשולדיקט, וואס מיינט איר מיט דעם ?

— מיר ווייסן שוין אלץ ! אייער צונאמען איז דאך בוריק ! ?

— איך ווייס נישט פון אזא נאך־מען . . . וואס איז אין אמת־אך האט איר זיך געגומען דאס רעכט מיר אויסצופרעגן.

— איך טו עס מיט דער דערלויבע־ניש פון דעם שעף.

—יא, מיט מיין דערלויבעניש — האט דער שעף זיך נישט פאר קריי־נעם. זאגט, האט איר ווען עס איז גע־זעען ?

—יא. א סך מאל..

— ווען איר אים דערקענען, ווען אי רזאלט אים זעען ?

— געוויס, אבער איך האב מורא פאר נקמה . . .

— נארישקייטן, איר האט זיך ניט וואס צו שרעקן, קומט מיר.

ער האט איר געאיילט. עני האט זיך געכאפט אויף זיך א מאנטל. ביטרים האט אים אויף נישט פארהאלטן און גאלד מיט עניו זיינען גלייך אוועק.

ווען זיי זיינען אנגעקומען אין דעם אפיס פונם פאליציי שעף אין דער אגענט האט דערזעען עניו אין ער גלייך בלייך געווארן, אבער ער האט זיך באמיט צו שמייכלען. ער האט נאך געהאפט אז עני וועט אים ניט ארויסגעבן.

גאלד האט געפרעגט :

—ווי הייסט דער מאן ?

— בוריק, — האט עני געענט־פערט.

דאן איז דער אגענט ווי צעמישט געווארן. ער האט אנגערויבן צייטערן. איצט האט מען שוין קלאר נעקאנט זעען ווי די שרעק שריט פון אים ארויס. דער אגענט האט געמיינט אז עני האט באמערקט ווי ער האט גע־שאפן דאזעלבן אז דער אגענט אים שוין אינגאנצן צעמישט.

— און וואס וועסטו איצט זאגן ?

— האט דער שעף זיך געווענדעט צום אגענט.

דער אגענט האט גענומען שטאם־לען : — עס איז אמת . . . ער האט זיך גערופן בוריק . . . ער האט עס אומיסטטע געטאן כדי צו דערגיין פון דער חברה וואס זיי האבן אין זינען צו טאן . . . ער האט עס געטאן מיטן צוועק אויסצופארשן זיי.

דאן האט עני זיך צעשמייכלט :

— און מיר קאנט איר ?

— יא, איך האב אייך געזעען צווי־שען די פארברעכער . . .

— צי געדיינקט איר ניט מר. בוריק, אז אין יענער נאכט, ווען עס איז געפאלן דער אגענט פון ראזענבערגס האנט, זייט איר נעקומען צו מיר אין האטעל און איר האט געזאגט וועדע־נען ראזענבערגס פון דעם איבערפאל, נאר ראזענבערג איז שוין געווען אוועק־געפארן ?

דער אגענט האט שוין איצט פאר־שטאנען אז קיין לייקענען וועט ניט העלפן און ער האט גענומען שטאמ־לען :

— אבער איך . . . האב דאך קיינעם ניט דערמארדעט ?

— ווער זאגט דען אז איר האט דערמארדעט — האט זיך גאלד אפ־גערופן — דערמארדעט האט ראזענ־בערג, נאר איר האט געזוכט אים צו ראטעווען. איר האט איבערגעטראגן דעם רעוואלווער צו סעמ'ען . . . . אט ווענן וואס עס האנדלט זיך .

—ריכטיק — האט דער אגענט זיך אנגערופן.

— אט אזוי, זייט זיך בעסער מו־דה, איר ווייסט : דורך אייך איז דאך אן אומשולדיקער אין יונגער מענש שיר אומגעקומען . . .

דער אגענט האט זיך צום סוף מודה געווען אין אלעס. ער האט אליין דערציילט ווי דאס איז פארגעקומען. ער האט זיך נאר געזוכט צו פארענט־פערן, אז ער האט עס געטאן ווייל ער האט מורא געהאט אז ראזענבערג זאל אים ניט דערשיסן . . .

איצט איז שוין אלץ קלאר געווען, אלץ האט באוויזן, אז סעם איז אומ־שולדיק.

דעם אגענט האט מען ארעסטירט, ביטרים האט גלייך ארויסגערופן בעני־דזשאמינען פון גיזיארק, ער איז גע־קומען. מען האט גלייך אנגעשטעלט א גרויסן לאיער ער זאל צוזאמענשטע־לען אלע מאטעריאלן און זאל פארמעל דורכפירן סעמ'ס באפרייונג.

עס האבן גענומען עטלאכע טעג כדי אלע פארמאלישקייטן דורכ־געפירט געווארן.

און ענדלאך איז אנגעקומען דער דרייזנטער טאג פון סעמס פול־שטענדיקער באפרייונג.

סעם, וואס האט זיך געפונען אין פריזאן שפיטאל, איז שוין ניט באַ־טראכט געווארן פאר קיין פארברע־כער. ער איז אין די עטלאכע טעג גע־קומען צו זיך. ער האט צוריק באקו־מען א מענשלאך און נאר מאל אויס־זעען. ער איז נאך געווען אויסגעצערט, בלייך, אבער זיין פנים האט זיך צו־ריק אויסגעלייטערט. זיינע אויגן זיי־נען געווארן קלארער, רואיקער. און ער האט דערווארטעט די מינוט ווען ער וועט שוין קאנען פארלאזן דעם פרי־זאן.

און די מינוט איז געקומען.

געווען איז עס באלד אינדערפרי. אין שפיטאל איז געווען ליכטיק. דורך די פענסטער האט אריינגעשיינט א ליכטיקע זון, און דער וואַרדן איז אריינגעקומען צו אים.

— האט איר וועט באוויזן וועט מען מיר דאן ארעסטירן.

דער שעף האט זיך אויף געפונען אין גרויס פארלעגנהייט. ארעסטירן אים האט ער ניט געראטן קיין שום רעכט. עס האט זיך נישט ארויסגע־שטעלט קיין שום באוויזן קעגן דעם אגענט, אבער געפילט האט ער צו־גלייך מיט גאלדן אז דער חשד איז א בארעכטיקטער.

— איך פארלאנג, — האט גאלד זיך געווענדעט צו דעם שעף — אז דער מאן זאל פארהאלטן ווערן.

— און איך אים אמאל געזעען ?

— עני איז געווארן דערשראקן.

— צי איר האב אים געזען ? . . .

— שרעקט זיך נישט עני. איר האט ניט וואס מורא צו האבן. זייט רואיק און שרעקט זיך נישט פאר קריי־נעם. זאגט, האט איר ווען עס איז גע־זעען ?

—יא. א סך מאל..

— ווען איר אים דערקענען, ווען אי רזאלט אים זעען ?

— געוויס, אבער איך האב מורא פאר נקמה . . .

— נארישקייטן, איר האט זיך ניט וואס צו שרעקן, קומט מיר.

ער האט איר געאיילט. עני האט זיך געכאפט אויף זיך א מאנטל. ביטרים האט אים אויף נישט פארהאלטן און גאלד מיט עניו זיינען גלייך אוועק.

ווען זיי זיינען אנגעקומען אין דעם אפיס פונם פאליציי שעף אין דער אגענט האט דערזעען עניו אין ער גלייך בלייך געווארן, אבער ער האט זיך באמיט צו שמייכלען. ער האט נאך געהאפט אז עני וועט אים ניט ארויסגעבן.

גאלד האט געפרעגט :

—ווי הייסט דער מאן ?

— בוריק, — האט עני געענט־פערט.

דאן איז דער אגענט ווי צעמישט געווארן. ער האט אנגערויבן צייטערן. איצט האט מען שוין קלאר נעקאנט זעען ווי די שרעק שריט פון אים ארויס. דער אגענט האט געמיינט אז עני האט באמערקט ווי ער האט גע־שאפן דאזעלבן אז דער אגענט אים שוין אינגאנצן צעמישט.

— און וואס וועסטו איצט זאגן ?

— האט דער שעף זיך געווענדעט צום אגענט.

דער אגענט האט גענומען שטאם־לען : — עס איז אמת . . . ער האט זיך גערופן בוריק . . . ער האט עס אומיסטטע געטאן כדי צו דערגיין פון דער חברה וואס זיי האבן אין זינען צו טאן . . . ער האט עס געטאן מיטן צוועק אויסצופארשן זיי.

דאן האט עני זיך געשמייכלט :

— און מיר קאנט איר ?

— יא, איך האב אייך געזעען צווי־שען די פארברעכער . . .

— צי געדיינקט איר ניט מר. בוריק, אז אין יענער נאכט, ווען עס איז געפאלן דער אגענט פון ראזענבערגס האנט, זייט איר נעקומען צו מיר אין האטעל און איר האט געזאגט וועדע־נען ראזענבערגס פון דעם איבערפאל, נאר ראזענבערג איז שוין געווען אוועק־געפארן ?

דער אגענט האט שוין איצט פאר־שטאנען אז קיין לייקענען וועט ניט העלפן און ער האט גענומען שטאמ־לען :

— אבער איך . . . האב דאך קיינעם ניט דערמארדעט ?

— ווער זאגט דען אז איר האט דערמארדעט — האט זיך גאלד אפ־גערופן — דערמארדעט האט ראזענ־בערג, נאר איר האט געזוכט אים צו ראטעווען. איר האט איבערגעטראגן דעם רעוואלווער צו סעמ'ען . . . . אט ווענן וואס עס האנדלט זיך .

—ריכטיק — האט דער אגענט זיך אנגערופן.

— אט אזוי, זייט זיך בעסער מו־דה, איר ווייסט : דורך אייך איז דאך אן אומשולדיקער אין יונגער מענש שיר אומגעקומען . . .

דער אגענט האט זיך צום סוף מודה געווען אין אלעס. ער האט אליין דערציילט ווי דאס איז פארגעקומען. ער האט זיך נאר געזוכט צו פארענט־פערן, אז ער האט עס געטאן ווייל ער האט מורא געהאט אז ראזענבערג זאל אים ניט דערשיסן . . .

איצט איז שוין אלץ קלאר געווען, אלץ האט באוויזן, אז סעם איז אומ־שולדיק.

דעם אגענט האט מען ארעסטירט, ביטרים האט גלייך ארויסגערופן בעני־דזשאמינען פון גיזיארק, ער איז גע־קומען. מען האט גלייך אנגעשטעלט א גרויסן לאיער ער זאל צוזאמענשטע־לען אלע מאטעריאלן און זאל פארמעל דורכפירן סעמ'ס באפרייונג.

עס האבן גענומען עטלאכע טעג כדי אלע פארמאלישקייטן דורכ־געפירט געווארן.

און ענדלאך איז אנגעקומען דער דרייזנטער טאג פון סעמס פול־שטענדיקער באפרייונג.

סעם, וואס האט זיך געפונען אין פריזאן שפיטאל, איז שוין ניט באַ־טראכט געווארן פאר קיין פארברע־כער. ער איז אין די עטלאכע טעג גע־קומען צו זיך. ער האט צוריק באקו־מען א מענשלאך און נאר מאל אויס־זעען. ער איז נאך געווען אויסגעצערט, בלייך, אבער זיין פנים האט זיך צו־ריק אויסגעלייטערט. זיינע אויגן זיי־נען געווארן קלארער, רואיקער. און ער האט דערווארטעט די מינוט ווען ער וועט שוין קאנען פארלאזן דעם פרי־זאן.

— נו, איצט בארואיק דיך באי — האט אים דער וואַרדן געגלעט.

— גוט . . . איך בין רואיק.

— טא קום מיט מיר אין אפיס. פארנעם דיינע זאכן.

— זאכן ? איך האב נישט קיין שום זאכן.

— אלריים, קום.

דער וואַרדן האט אים אריינגעפירט אין אפיס. דארט האט שוין אויף אים געוואַרט זיין לאיער. עס האט לאנג ניט גענומען און סעם האט דערהערט :

—איר קאנט גיין, איצט זייט איר פריי.

ער האט זיך הארציק געדאנקט מיטן וואַרדן און אין דער באגלייטונג פון זיין לאיער איז ער ארויס פון דעם אפיס אויף דער ליבטיקער, פרייער און זוניקער נאס.

דארטן האבן געוואַרט אויף אים ביט־ריס, עני, בענדזשאמין און גאלד.

— סעם ! סעם ! — האט ביט־ריס אויסגעשריען.

סעם האט זיך גענומען קושן מיט יערן פון זיי. ער האט זיך געקושט און ער האט ניט געקאנט קיין ווארט ווי אויסברייגגען. פון זיינע אויגן נאר זיינען געריגען די טרערן, און ער האט געאטעמט אזוי טיף און גיך ווי ער וואלט געוואלט דעם נאנצן פריי־ען דרויסן אין זיך אריינאטעמען.

אויף ביטרים און בענדזשאמין האַ־בען שטיל פארלוירן עטלאכע טרערן און אויך עני האט זיך געוויישט די אויגן.

דאן האט בענדזשאמין צונערופן א טעקסי און אלע האבן זיך אריינגעזעצט אין איר און זיי זיינען אפגעפאָרן צו א רייכן האטעל.

ווען זיי זיינען אהין אנגעקומען — האט בענדזשאמין באשטעלט פאר זיי א מאלצייט. און דערווייל האט ער גענומען צוויי צימערן, וואו מען זאל זיך קאנען אפרוען און ארומוואַ־שען. איין צימער פאר ביטריסן מיט עניו און איין צימער פאר די מענער.

ווען ביטריס איז שוין געווען מיט עניו אין צימער, איז זי פלוצלונג גע־ווארן ווי צומישט. זי האט אנגעהו־יזינען געריגען די טרערן, און עני האט אויף איר געקוקט מיט וואונ־דער. און מיט אמאל האט ביטריס געענטפערט אזוי טיף און גיך ווי ער וואלט געוואלט דעם נאנצן פריי־ען דרויסן אין זיך אריינאטעמען.

אויף ביטריס און בענדזשאמין האַ־בען שטיל פארלוירן עטלאכע טרערן

די ים-רויבער אָדער פּיראטן, זיינען אמאָל געווען די גרעסטע געפאר פאר די רייזענדע

פון י. מאלין

מיט א פאר הונדערט יאר צוריק, ווען קיין דאמף שיף זיינען נאך ניט געווען אין א רייזע אויפן אין אין גע־ווען פארבונדן מיט אלערליי געפאר, האבן אויף די ים'מען, אין פארשיידע־נע געגנטן, געבושעוועט די ים גר־לכים, אדער ווי מען רופט זיי, כמעט אין אלע שפראכן, פיראטן. דאס איז געווען א פלאג, מיט וועלכער יעדער שיפס קאפיטאן האט זיך געמוזט רעכענען: אן אומגליק, דאר געלכן יעדער ריזענדער האט געציטערט. ווייל, ווי גרויזאם און מורא'דיק די וואלד גזלנים זיינען נים געווען, האבן זיי זיך אבער גערעכנט אלס א שפיילכל אין פארגלייך מיט די פיראטן. אריינ־צופאלן אין די הענט פון פיראטן האט ניט געמיינט בלויז טויט אליין. די ים רויבער פלעגן אויסטראכטן גרוי־זאמע מאטערנישן, צו פייניגן זייערע קרבנות, איידער זיי האבן זיי געטויט און פאר דאס אליין האט יעדער ים ריזענדער געציטערט נאך מער, איי־דער פאר דעם מלאך המות.

די פיראטן זיינען געווען פרעה־נעוואנג און אומדערשראקן. די פיי־ראטן שיפן האבן ארומגעוואנדערט, ווי מען זאגט ביי אידן, איבער אלע שבע ימים, אומעטום האט מען זיי באגעגנט און דער שרעק פאר זיי האט געפילט דער איינפאכער מאטראז ווי דער שיפס קאפיטאן, פון דעם פאסא־זשיר איז דאך אודאי אפגעערבט. ווי די רויב פייגל האבן זיי, ערגעץ אין א פארבארגענעם אינזל, ארויסגעקוקט אויף זייערע קרבנות, אויף א קליינער שיף, וואס קאן נים ארויסציינן קיין שטארקן ווידערשטאנד. אזוי שנעל ווי זיי האבן עגלאכעס באמערקט, פלע־גן זיי זיך ווייל נעמען יאגן נאך דעם, באשיידנדיק די שיף אומרחמנות'־דיק. און ווען אלץ איז געווען פאר־איבער, דער קאפיטאן האט זיך אונ־טערגעבן, פלעגן זיך דאן אפשפילן אזעלכע שוידערלאכע און הארצרייסנ־דע סצענעס, אז עס איז אומפעגלאך איבערצוגעבן זיי מיט אלע איינצלהייי־טען. די מענער פלעגן אן צערעמאני־ען פארויבט ווערן פון קאפ ביז די פיס, און דערנאך אונגעבראכט ווערן. די פרויען פלעגן פריער פארגוואלדיגט ווערן און מען פלעגט זיי דערנאך אריינוואדן לעבעדיקערהייד אין ים. די שיף פלעגן דאן פארניכטעט ווערן, אז דער מינדסטער שפור פלעגט ניט פארבלייבן פון דער טראגעדיע.. און די מערדער פלעגן דאן פארשווינדן ווע־דען אין זייערע באהעלטעניש און גע־מען ארויסקוקן אויף א נייעם קר־בן.

ווי א פאר הונדערט יאר צוריק, ווען דאמף שיף זיינען נאך ניט געווען אין א רייזע אויפן אין אין גע־ווען פארבונדן מיט אלערליי געפאר, האבן אויף די ים'מען, אין פארשיידע־נע געגנטן, געבושעוועט די ים גר־לכים, אדער ווי מען רופט זיי, כמעט אין אלע שפראכן, פיראטן. דאס איז געווען א פלאג, מיט וועלכער יעדער שיפס קאפיטאן האט זיך געמוזט רעכענען: אן אומגליק, דאר געלכן יעדער ריזענדער האט געציטערט. ווייל, ווי גרויזאם און מורא'דיק די וואלד גזלנים זיינען נים געווען, האבן זיי זיך אבער גערעכנט אלס א שפיילכל אין פארגלייך מיט די פיראטן. אריינ־צופאלן אין די הענט פון פיראטן האט ניט געמיינט בלויז טויט אליין. די ים רויבער פלעגן אויסטראכטן גרוי־זאמע מאטערנישן, צו פייניגן זייערע קרבנות, איידער זיי האבן זיי געטויט און פאר דאס אליין האט יעדער ים ריזענדער געציטערט נאך מער, איי־דער פאר דעם מלאך המות.

די פיראטן זיינען געווען פרעה־נעוואנג און אומדערשראקן. די פיי־ראטן שיפן האבן ארומגעוואנדערט, ווי מען זאגט ביי אידן, איבער אלע שבע ימים, אומעטום האט מען זיי באגעגנט און דער שרעק פאר זיי האט געפילט דער איינפאכער מאטראז ווי דער שיפס קאפיטאן, פון דעם פאסא־זשיר איז דאך אודאי אפגערערבט. ווי די רויב פייגל האבן זיי, ערגעץ אין א פארבארגענעם אינזל, ארויסגעקוקט אויף זייערע קרבנות, אויף א קליינער שיף, וואס קאן נים ארויסציינן קיין שטארקן ווידערשטאנד. אזוי שנעל ווי זיי האבן עגלאכעס באמערקט, פלע־גן זיי זיך ווייל נעמען יאגן נאך דעם, באשיידנדיק די שיף אומרחמנות'־דיק. און ווען אלץ איז געווען פאר־איבער, דער קאפיטאן האט זיך אונ־טערגעבן, פלעגן זיך דאן אפשפילן אזעלכע שוידערלאכע און הארצרייסנ־דע סצענעס, אז עס איז אומפעגלאך איבערצוגעבן זיי מיט אלע איינצלהיי־טען. די מענער פלעגן אן צערעמאני־ען פארויבט ווערן פון קאפ ביז די פיס, און דערנאך אונגעבראכט ווערן. די פרויען פלעגן פריער פארגוואלדיגט ווערן און מען פלעגט זיי דערנאך אריינוואדן לעבעדיקערהייד אין ים. די שיף פלעגן דאן פארניכטעט ווערן, אז דער מינדסטער שפור פלעגט ניט פארבלייבן פון דער טראגעדיע.. און די מערדער פלעגן דאן פארשווינדן ווע־דען אין זייערע באהעלטעניש און גע־מען ארויסקוקן אויף א נייעם קר־בן.

ווי א פאר הונדערט יאר צוריק, ווען קיין דאמף שיף זיינען נאך ניט געווען אין א רייזע אויפן אין אין גע־ווען פארבונדן מיט אלערליי געפאר, האבן אויף די ים'מען, אין פארשיידע־נע געגנטן, געבושעוועט די ים גר־לכים, אדער ווי מען רופט זיי, כמעט אין אלע שפראכן, פיראטן. דאס איז געווען א פלאג, מיט וועלכער יעדער שיפס קאפיטאן האט זיך געמוזט רעכענען: אן אומגליק, דאר געלכן יעדער ריזענדער האט געציטערט. ווייל, ווי גרויזאם און מורא'דיק די וואלד גזלנים זיינען נים געווען, האבן זיי זיך אבער גערעכנט אלס א שפיילכל אין פארגלייך מיט די פיראטן. אריינ־צופאלן אין די הענט פון פיראטן האט ניט געמיינט בלויז טויט אליין. די ים רויבער פלעגן אויסטראכטן גרוי־זאמע מאטערנישן, צו פייניגן זייערע קרבנות, איידער זיי האבן זיי געטויט און פאר דאס אליין האט יעדער ים ריזענדער געציטערט נאך מער, איי־דער פאר דעם מלאך המות.

די פיראטן זיינען געווען פרעה־נעוואנג און אומדערשראקן. די פיי־ראטן שיפן האבן ארומגעוואנדערט, ווי מען זאגט ביי אידן, איבער אלע שבע ימים, אומעטום האט מען זיי באגעגנט און דער שרעק פאר זיי האט געפילט דער איינפאכער מאטראז ווי דער שיפס קאפיטאן, פון דעם פאסא־זשיר איז דאך אודאי אפגערערבט. ווי די רויב פייגל האבן זיי, ערגעץ אין א פארבארגענעם אינזל, ארויסגעקוקט אויף זייערע קרבנות, אויף א קליינער שיף, וואס קאן נים ארויסציינן קיין שטארקן ווידערשטאנד. אזוי שנעל ווי זיי האבן עגלאכעס באמערקט, פלע־גן זיי זיך ווייל נעמען יאגן נאך דעם, באשיידנדיק די שיף אומרחמנות'־דיק. און ווען אלץ איז געווען פאר־איבער, דער קאפיטאן האט זיך אונ־טערגעבן, פלעגן זיך דאן אפשפילן אזעלכע שוידערלאכע און הארצרייסנ־דע סצענעס, אז עס איז אומפעגלאך איבערצוגעבן זיי מיט אלע איינצלהיי־טען. די מענער פלעגן אן צערעמאני־ען פארויבט ווערן פון קאפ ביז די פיס, און דערנאך אונגעבראכט ווערן. די פרויען פלעגן פריער פארגוואלדיגט ווערן און מען פלעגט זיי דערנאך אריינוואדן לעבעדיקערהייד אין ים. די שיף פלעגן דאן פארניכטעט ווערן, אז דער מינדסטער שפור פלעגן ניט פארבלייבן פון דער טראגעדיע.. און די מערדער פלעגן דאן פארשווינדן ווע־דען אין זייערע באהעלטעניש און גע־מען ארויסקוקן אויף א נייעם קר־בן.

ווי א פאר הונדערט יאר צוריק, ווען קיין דאמף שיף זיינען נאך ניט געווען אין א רייזע אויפן אין אין גע־ווען פארבונדן מיט אלערליי געפאר, האבן אויף די ים'מען, אין פארשיידע־נע געגנטן, געבושעוועט די ים גר־לכים, אדער ווי מען רופט זיי, כמעט אין אלע שפראכן, פיראטן. דאס איז געווען א פלאג, מיט וועלכער יעדער שיפס קאפיטאן האט זיך געמוזט רעכענען: אן אומגליק, דאר געלכן יעדער ריזענדער האט געציטערט. ווייל, ווי גרויזאם און מורא'דיק די וואלד גזלנים זיינען נים געווען, האבן זיי זיך אבער גערעכנט אלס א שפיילכל אין פארגלייך מיט די פיראטן. אריינ־צופאלן אין די הענט פון פיראטן האט ניט געמיינט בלויז טויט אליין. די ים רויבער פלעגן אויסטראכטן גרוי־זאמע מאטערנישן, צו פייניגן זייערע קרבנות, איידער זיי האבן זיי געטויט און פאר דאס אליין האט יעדער ים ריזענדער געציטערט נאך מער, איי־דער פאר דעם מלאך המות.

די פיראטן זיינען געווען פרעה־נעוואנג און אומדערשראקן. די פיי־ראטן שיפן האבן ארומגעוואנדערט, ווי מען זאגט ביי אידן, איבער אלע שבע ימים, אומעטום האט מען זיי באגעגנט און דער שרעק פאר זיי האט געפילט דער איינפאכער מאטראז ווי דער שיפס קאפיטאן, פון דעם פאסא־זשיר איז דאך אודאי אפגערערבט. ווי די רויב פייגל האבן זיי, ערגעץ אין א פארבארגענעם אינזל, ארויסגעקוקט אויף זייערע קרבנות, אויף א קליינער שיף, וואס קאן נים ארויסציינן קיין שטארקן ווידערשטאנד. אזוי שנעל ווי זיי האבן עגלאכעס באמערקט, פלע־גן זיי זיך ווייל נעמען יאגן נאך דעם, באשיידנדיק די שיף אומרחמנות'־דיק. און ווען אלץ איז געווען פאר־איבער, דער קאפיטאן האט זיך אונ־טערגעבן, פלעגן זיך דאן אפשפילן אזעלכע שוידערלאכע און הארצרייסנ־דע סצענעס, אז עס איז אומפעגלאך איבערצוגעבן זיי מיט אלע איינצלהיי־טען. די מענער פלעגן אן צערעמאני־ען פארויבט ווערן פון קאפ ביז די פיס, און דערנאך אונגעבראכט ווערן. די פרויען פלעגן פריער פארגוואלדיגט ווערן און מען פלעגט זיי דערנאך אריינוואדן לעבעדיקערהייד אין ים. די שיף פלעגן דאן פארניכטעט ווערן, אז דער מינדסטער שפור פלעגן ניט פארבלייבן פון דער טראגעדיע.. און די מערדער פלעגן דאן פארשווינדן ווע־דען אין זייערע באהעלטעניש און גע־מען ארויסקוקן אויף א נייעם קר־בן.

עטלאכע אינטערעסאנטע פאקטן וועגן גרויזאמע פיראטן קאפיטאנען

ריזיקע פארמעגנס אויף אפגעלייגטע, פארוואורפענע, אומבאקאנטע אינזלען. צוגיין פלעגט דאס אויף אזא אופן. דער קאפיטאן פון די פיראטן האט זיך אריינגעגעבן אין ים, אבי ניט אריינפאלן אין די הענט פון דעם דאזיגן אכזר. ער האט דאן גע־קריצט די ציין פאר רציחה און ער האט געזוכט אויסצולאזן זיין כעס אויף די געפאנענע מענער.

אייניקע פון זיינע באליבטע תענו־נים אין געווען פאלגנדעס. מען האט אויפן שיף אוועקגעלייגט א לאנגן שטאנג, וואס האט ארויסגעשטאר־טשעט א שטיק איבערן וואסער. מען פלעגט דאן נעמען איינעם פון די קר־בנות, פארבינדן אים די אויגן און אים הייסן גיין איבערן שטאנג. האט דער אומגליקלאכער פארזיכטיקערהייד געשפאנט איבער דעם שמאלן שטיקל האלץ, געקראכן פאמעלאך, ניט וויסנ־דיק, וואס אים דערווארט. אזוי לאנג, אזוי ברייט, ביז ער איז געקומען צום סוף און פלעגט מיט א הארצרייסנדן נעשריי אריינפאלן אין ים, ניט אנ־קוקנדיק אפילו צום לעצטן מאל די ליכטיקע וועלט. אן בשעת מעשה איז ראטן שיפן האבן ארומגעוואנדערט, ווי מען זאגט ביי אידן, איבער אלע שבע ימים, אומעטום האט מען זיי באגעגנט און דער שרעק פאר זיי האט געפילט דער איינפאכער מאטראז ווי דער שיפס קאפיטאן, פון דעם פאסא־זשיר איז דאך אודאי אפגערערבט. ווי די רויב פייגל האבן זיי, ערגעץ אין א פארבארגענעם אינזל, ארויסגעקוקט אויף זייערע קרבנות, אויף א קליינער שיף, וואס קאן נים ארויסציינן קיין שטארקן ווידערשטאנד. אזוי שנעל ווי זיי האבן עגלאכעס באמערקט, פלע־גן זיי זיך ווייל נעמען יאגן נאך דעם, באשיידנדיק די שיף אומרחמנות'־דיק. און ווען אלץ איז געווען פאר־איבער, דער קאפיטאן האט זיך אונ־טערגעבן, פלעגן זיך דאן אפשפילן אזעלכע שוידערלאכע און הארצרייסנ־דע סצענעס, אז עס איז אומפעגלאך איבערצוגעבן זיי מיט אלע איינצלהיי־טען. די מענער פלעגן אן צערעמאני־ען פארויבט ווערן פון קאפ ביז די פיס, און דערנאך אונגעבראכט ווערן. די פרויען פלעגן פריער פארגוואלדיגט ווערן און מען פלעגט זיי דערנאך אריינוואדן לעבעדיקערהייד אין ים. די שיף פלעגן דאן פארניכטעט ווערן, אז דער מינדסטער שפור פלעגן ניט פארבלייבן פון דער טראגעדיע.. און די מערדער פלעגן דאן פארשווינדן ווע־דען אין זייערע באהעלטעניש און גע־מען ארויסקוקן אויף א נייעם קר־בן.

אויף דער הונדערט יאר צוריק, ווען קיין דאמף שיף זיינען נאך ניט געווען אין א רייזע אויפן אין אין גע־ווען פארבונדן מיט אלערלי

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאָדערנעם אידישן לעבן אין אמעריקע

(פאָרזעצונג)

נע־זגד

ווי לאַנג אין ער אזוי געבלאַנדזשעט אויפן ברייטן, גלאַטן אספאַלט וועג? ער האָט ניט געוואוסט. צייט און שטונדן האָבן פאַרלאָפן פאַר אים יעדען ווערט.

ער איז געגאַנגען מיט דעם קאָפּ געבויגן און מיט א פינסטערן בליק געקוקט אַרונטער צו זיינע איינענע פיס. וואוהין טראָגן זיי אים, די פיס זיינע? וואו וועלן זיי אים ברענגען?

ס'איז שוין געווען גרויסער, ליכטיקער טאָג, די זון האָט זיך געריסן פון אונטער גרויע וואָלקנס. צומאָל איז איר געלונגען צו באַווייזן איר ליכטיקן פנים און וואַרפן א גאָלדענעם שיין אויף דעם שטילן וועג און אויף דעם איינזאַמען וואַנדערער. אָבער דאָס האָט אָנגעהאַלטן בלויז אַן אויגנבליק. די וואָלקנס זיינען געווען צו שווער און צו געדיכט אַז די זון זאָל־זיי קאָנען בייקומען. איז זי ווידער פאַרשוואונדן, ווי דער באַהאַלטן איר ליכטיק פנים אויב סתר א גרויען נעפּל.

דער וועג האָט זיך אָפּגעטריקנט און פון צווישן די ביימער האָט זיך געטראָגן א וואַרעמע פייכטקייט. מאַשי־

NEW PALACE THEATRE
היינט ווערט געוויזן
מאַרלין דייטשריך און
וויקטאָר מעקלאַגלין אין
"דיסהאָנאָרד"

אין פעלעס טעאַטער

"דיסהאָנאָרד" — אַן אויסערגעוויינלעך שפּאַנענדער בילד — א דראַמאַטישע געשיכטע פול מיט איבערלעבונגען און טראַגישע סצענען, ווערט היינט געוויזן אין פעלעס טעאַטער. די באַריטמע מוזיק סטאַרט, וויקטאָר מעקלאַגלין און מאַרלין דייטריך שפּילן די הויפּט ראָלן.

עס ווערט אויך געוויזן אַן אמוזירנדיקע קאָמעדיע, נייעס און קורצע אויסגאַבן פון דאָס וועלט און הערט די דאָזיקע פיינע בילדער אין דעם שיינעם, לופטיקן פעלעס טעאַטער.

פרייטאָג, יולי 24-טן

וועט זיך אָנפאַנגען דרוקן אין
"דאָס אידישע וואָרט"

א נייער ראָמאַן

אונטערן נאָמען

"דעם רב'ס טאָכטער"

אַן אויסערגעוויינלעך אינטערעסאַנטער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן פון מיטלאַלטער

לייענט די ערשטע פאָרזעצונג

פרייטאָג, יולי 24-טן

נען האָבן זיך געטראָגן מיט מורא'דיקער שנעלקייט, לייסנדיק אַראָפּ און אַרויף, אהין און אהער. דער אַרימער וואַנדערער האָט זיך אַלע מאָל געמוזט אַפּרוקן אויף דער זייט פונ'ם וועג, כדי ניט געטראָפן צו ווערן פון די מאַשינען.

אינסטינקטיוו האָט ער דאָס געטאָן, כמעט אָן זיין איינגענעם געדאַנק און וויסן. ס'איז אים געווען אַלגאַיינס, יאָ, לעבן אַדער ניט לעבן. צעריבן ווערן אונטער די רעדער פון א מאַשין, אָדער אומקומען פון דער האַנט פון א שיינער פרוי, וואָס איז דער חילוק? וואָס איז דער אונטערשייד? סיי ווי איז ער שוין ניט ער, און זיין לעבן איז שוין מער קיין לעבן ניט. עס האָט שוין קיין ווערט ניט, ניט פאַר אים. און ניט פאַר די אַנדערע. פאַר וועלכע און מיט וועלכע ער האָט ביי איצט געלעבט.

וואו זאָל ער גיין? וואו זאָל ער זיך ווענדן? וואָס זאָל ער אָנהויבן טאָן? זאָל ער לויפן, זאָל ער שרייען? זאָל ער קלאָגן, זאָל ער ווייזען, זאָל ער מאַנען, זאָל ער פאַדערן? ער ווייסט, אַז דאָס אַלץ איז אומזיסט. די וואָס האָבן אים באַרויבט וועלן שוין ווייסן ווי זיך אויסצואַהאַלטן. ער איז ביי זיי ניכער ניט דער ערשטער קרבן. ער וועט קומען צו דער פאָליצײ, וועט מען אויסהערן, פאָרשרייבן, פאַרציכענען, אַן מען וועט אים הייסן גיין. אין מיט דעם וועט זיך ענדיקן. מיט דעם וועט אַלץ פאַרגעסן ווערן.

אַן ווי אַז מען וועט אים נאָר ניט גלויבן? אַן ווי אַז אין דער פאָליצײ וועט מען אים אַרעסטירן אַלס שווינדלער און פאַרלומדער? אַן ווי אַז מען וועט אים נאָר שיקן אהיים, קיין פילאַדעלפיע, אַן שטעלן אים דאָרט פנים אל פנים מיט זיין באַלעבאָס, מיט מר. וואָלף נאַרבער? ניין, ניין, ניין! נאָר דאָס ניט!.. ער דערמאָנט זיך פילאַדעלפיע, זיין ווייב, זיינע קינ־דער... ניין, ניין... נאָר ניט זיי... פאַר זייערע אויגן טאָר ער ניט קומען... פאַר זיי טאָר ער זיך ניט ווייזן... זיי דאַרפן אים מער ניט זעען, פאַר זיי דאַרף ער זיין טויט, געשטאָרבן...

פון א זייטיקן, שטאָלן וועג איז אַרויסגעפאָרן א הויכער, גרינער פאַר־מער־וואַגן, געשפּאַנט מיט צוויי גרויסע, בריינע פערד. אויף דער הויכער קלע־ניע איז געזעסן דער פאַרמער, אַן עלי־טערער מענש, איינגעהילט אין אַן אַלט־מאָדישן אָפּגעטראָגענעם מאַנטל, מיט א לילקע צווישן די צייַן. אין מיט א בייטש אין דער האַנט.

— גוד מאָרגנס, סרעדזשעט! — האָט דער פאַרמער אים גוטמוטיק באַ־גריסט, אַרויסגעמעמערנדיק די לילקע פון מויל. ער האָט דערביי א שפּיי געטאָן מיט'ן נאַצן כח, טרעפנדיק אויף דער צווייטער זייט פון וועג.

לעוו קריידער האָט זיך פאַרוואונ־דערט אַרומגעקוקט: ווי, אים מיינט מען עס? אים זאָגט מען עס "גוטמאָר־נינג?" מאָרגן, אַזוי־פיל מאַשינען זיי־נען פאַרבייגעלאָפן פאַרבײַ אים, האָבן אים געוויזעלט אין די אויערן, געשטונ־קען אין דער נאָז און קיינער פון די מענשן האָט אפילו אַן א זייט ניט א קוק געטאָן... און דער דאָ, דער פאַר־מער... — גודמאָרגנינג...

— גודמאָרגנינג, — האָט קריידער זיך געענטפערט. אַלץ ניט קומענדיק צו זיך פון זיין ערשטער איבערראַשונג. הייסט עס, אַז אויף זיין שטערן איז קיין זאַך ניט אַנגעשריבן... קיין זאַך ניט אויסגעריצט... הייסט עס, מענשן ערקענען אויף אים דערווייל קיין זאַך ניט...

ס'איז אים מיט אמאָל אַזוי ווי ליכ־טיק געוואָרן אין די אויגן. ער האָט זיך דערפריים מיטן קול, וואָס האָט נע־רעטן צו אים, אַזוי ווי דאָס וואָלט געווען דאָס אַרמער, אַזוי ווי דאָס וואָלט גע־וועזן דאָס ערשטע מענשלאַכע קול וואָס ער האָט געהערט אין זיין לעבן. ער האָט זיך דערפריים מיט דעם דאָזיקן קול, אַזוי ווי דאָס וואָלט געווען דער ערשטער מענש וואָס ער האָט טאַקע־נאָכדעם ווי ער האָט יאָרן לאַנג גע־וואַנדערט ערגעץ אין א מדבר, א. וואָס פאַר א וואַרעמער מענש... וואָס פאַר א גוטער מענש... וואָס פאַר א ליבער מענש...

— אין ווי גייט מען עס, פרעמדער? ווייס צו גיין? אַשער דיך אונטערפירן אביסל?

ווי גוט ס'איז אים געווען צו הערן זיין קול אַזוי ווי זיין איינענער ברר־דער וואָלט צו. אים דורך דעם פאַר־מערס קול אַרויסגערעדט. יאָ, ער איז אויסהעז. פאַרשרייבן, פאַרציכענען, אַן מען וועט אים הייסן גיין. אין מיט דעם וועט זיך ענדיקן. מיט דעם וועט אַלץ פאַרגעסן ווערן.

אַן ווי אַז מען וועט אים נאָר ניט גלויבן? אַן ווי אַז אין דער פאָליצײ וועט מען אים אַרעסטירן אַלס שווינ־דלער און פאַרלומדער? אַן ווי אַז מען וועט אים נאָר שיקן אהיים, קיין פילאַדעלפיע, אַן שטעלן אים דאָרט פנים אל פנים מיט זיין באַלעבאָס, מיט מר. וואָלף נאַרבער? ניין, ניין, ניין! נאָר דאָס ניט!.. ער דערמאָנט זיך פילאַדעלפיע, זיין ווייב, זיינע קינ־דער... ניין, ניין... נאָר ניט זיי... פאַר זייערע אויגן טאָר ער ניט קומען... פאַר זיי טאָר ער זיך ניט ווייזן... זיי דאַרפן אים מער ניט זעען, פאַר זיי דאַרף ער זיין טויט, געשטאָרבן...

פון א זייטיקן, שמאָלן וועג איז אַרויסגעפאָרן א הויכער, גרינער פאַר־מער־וואָגן, געשפּאַנט מיט צוויי גרויסע, בריינע פערד. אויף דער הויכער קלע־ניע איז געזעסן דער פאַרמער, אַן עלי־

(ווייטערעס קומט)

"מיר האָבן צופיל פּראַטעסטירט קעגן ענגלאַנד", דערקלערט דר. גאָלדפלאַם אויף זיצונג פון אגענט.

באַזעל, יולי 19 (איטא). — מיט א שאַרפער פאַרטיידיקונג פון ענגלאַנד און מיט אַן אָנגריף קעגן דעם פאַרשטאָרבע־נעם אַמעריקאַנער פּרעזידענט, ווילסאָן, איז אַרויסגעקומען דער ניט־צייטנסטער שער מיטגליד פון דער אידישער אגענ־טור, דר. שמואל גאָלדפלאַם פון וואַר־שע, אין א רעדע, וואָס ער האָט גע־האַלטן ביי א זיצונג פון אידישן אגענ־טור ראַט.

"די אידן האָבן צו שטאַרק פּראָטעס־טירט קעגן ענגלאַנד", האָט דר. גאָלד־פלאַם דערקלערט, אַנווייזנדיק, אַז "בעת פּרעזידענט ווילסאָן איז געווען אין דער מאַכט אין אַמעריקע, האָבן מיר אַלע אַרויסגעקוקט אויף א צייכן אָדער אויף א וואָרט פון ווילסאָנען צו גונסטן די אידישע אינטערעסן. אָבער מיר האָבן קיינמאָל ניט געהערט אַזאַ וואָרט, ניט קוקלדיק אויף דעם וואָס פּרעזידענט ווילסאָן איז געווען דער פאַטער פון דער פעלקער ליגע, און דער באַשיצער פון די אינטערעסן פון די קליינע נאַציעס.

"קיין שום רעגירונג קען ניט בעסער באַשיצן די אידישע אינטערעסן ווי ענ־לאַנד. איך האַלט, אַז דער מאַקדאָנאַל־בריוו איז דער גרעסטער דערפאָלג פאַר דר. וויצמאַנען. דר. וויצמאַן איז א שטאַטסמאַן, וועלכער טראַכט שטענדיק פיל געטרונקען... גייט אים נאָך איצט אויף דער שלעכטער ריח פון ווין... און פאַרוואָס רופט ער אים אַלטער, פאַרוואָס? האָט ער זיך אַזוי־פיל פאַר־ענדערט פון נעכטן ביינאַכט? איז ער מיט אַזוי־פיל עלטער געוואָרן?

דער וואַגען שלעפּט זיך ווייטער, לאַנגזאַם, טריט ביי טריט. דער פאַר־מער אייל טזיך ניט. דער טאָג איז נאָך גרויס און דער וועג — ווייט. אַם פאַר־קידעוועט ער זיך אויף א זייטיקן וועג דאָ איז ווייך, בלאָטיק, ליימיק, דער וואַגען שאַקלט זיך, הוידעט זיך. די דער־דער קריכן ווידער אַרויס, גלייכן זיך אויס און די פערד ציען ווייטער, ווייי־טער. פאַרכס ביי דער זייט פון וועג, קלייזע, ווייסע, הילצערנע שטיבעלאַך, וואָס קוקן אויס ווי פאַרשלאָפן, פאַר־חלומט'ן, אין מיטן דער זעלט. א מאַשין לופט דורך פון אַנטקעגן, וואַרבט זיך מודא'דיק אויף דעם גריבערדיקן וועג, פאַרשפּריצט דעם פאַרמערשן וואַגן מיט בלאָטע.

— די מאַשינען, דער שוואַרצער יאָר־זאָל זיי נעמען! — שרייט אויס דער פאַרמער און גיט א ווייטן שפּיי. און ער דערציילט פון אַן עקסידענט וואָס האָט ערשט ביינאַכט פּאַסירט. אינגאַנ־צען עטלאַכע מייל פון דאָנען. ביי א רעזיראַוט קראָסינג.

צו פאַרקויפן :-: FOR SALE

גראָסעריי און קאָנפעקשאָנערי, איינע פון די בעסטע סטאָרס אין שטאָט, סיילס איבער $1.600 א חודש, סטאָק פיקסטשורס און בריק בילדינג מיט 2 מאָדערנע סוויטס צו פאַרקויפן. א זי־כערער פּלאַץ צו מאַכן א לעבן און שפּאָרן געלט.

נאַרט־ענד, איינע פון די עלטסטע און בעסטע סטאָרס, מיט פאַרקויפט ווערן. סטאָק און פיקסטשורס $1.600, רענט מיט סוויט $50. דאָס וועט שנעל פאַרקויפט ווערן.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

S S S